

BULLETIN SLOVENSKEJ ASOCIÁCIE KNIŽNÍC

ROČNÍK 30
ČÍSLO 3/2022

Slovenská
asociácia
knižníc

OBSAH / TABLE OF CONTENTS

Katarína Matušková: Úvodník /Editorial /3

ČLÁNKY / MAIN ARTICLES

Livia Koleková: 70 rokov Galantskej knižnice / 70 years of the Galant Library /4

Darina Obušeková: Zelený výber zo sveta knižníc / Green selection from the world of libraries /10

Zo života nečlenských knižníc / From the Life of Non-members Libraries

Katarína Kožáková: Malá sonda do života obecnej knižnice / Small probe into the life of a municipal library /16

Naša anketa: Pohľad na profesiu knihovníka / Our Survey: A look at the profession of a librarian

Ľudmila Čelková: Ochotných knihovníkov sa našťastie našlo dosť / Fortunately, there were plenty of willing librarians /20

INFORMÁCIE / INFORMATION

Michaela Demková: Asertivita, nástroj k zvládaniu stresových situácií v knižnici / Assertiveness, a tool for coping with stressful situations in the library /22

Jana Lipková: Eko kamoši / Eco friends /24

Katarína Matušková: Konferencia KNIŽNICE 2022 Priestor pre všetkých / Conference LIBRARY 2022 a space for everyone /25

Katarína Bergerová: Letná knižná školička / Summer school of books /28

Soňa Šóky: Čítanie pod rozkvitnutou čerešňou / Reading under a blossoming cherry tree /30

Ivana Jakubčáková: Rastieme na zeleno / We grow up green /33

Vlasta Kollárová: Tekovská knižnica v Leviciach oslavuje / The Tekov Library in Levice is celebrating /35

Viera Ristvejová: Knižnica otvorila záhradu piatich zmyslov / The library opened a garden of five senses /37

Z našich vydání / From our Editions

*Ivana Poláková: TLIB – TRENDS IN LIBR@RIES XXI. ročník / TLIB – TRENDS IN
LIBR@RIES XXI.*

/40

ZAHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA

Ludmila Čelková: Moje helsinské knižnice / My Helsinki Libraries

/47

*Viera Ristvejová: Mesiac autorského čítania zaostril na Island / Month of author reading
focused on Iceland*

/52

Personálie / Personalities

*Soňa Šóky: Verejná knižnica Mikuláša Kováča v Banskej Bystrici nezabúda na významné
osobnosti / The Public Library of Mikuláš Kováč in Banská Bystrica does not forget
important personalities*

/56

Knižnice súčasnosti, uvedené slovné spojenie sa nesie celým tretím číslom Bulletinu SAK. Práve súčasnosť nám ukazuje opodstatnenie a potrebu ekologického zmýšľania v každodenných činnostiach, ku ktorým by mali viesť a motivovať aj knižnice. Číslo, ktoré práve držíte v rukách, nesie v sebe množstvo informácií, nielen z jarných a letných dní, ktoré boli bohaté na knižnicke aktivity pre čitateľov i pre odborníkov z našich radov, ale nájdete v ňom i krátke sondy či výber zo zelenej témy.

Od aktuálneho čísla došlo k obmene redakčnej rady. Dovoľte mi, aby som v mene tej novej, poďakovala všetkým kolegom, ktorí doposiaľ tvorili Bulletin SAK a prinášali tak zaujímavé informácie pre nás, ostatných. Práve rok 2022 je rokom, kedy Slovenská asociácia knižníc oslavuje 30. výročie od svojho vzniku. Na profesijné združenie je to naozaj úctyhodné, no nič by sa nedialo, nebyť konkrétnych ľudí, ktorí za ňou stáli. A inak tomu nie je ani v prípade Bulletinu SAK. Preto sa chcem poďakovať najmä Zuzke Babicovej, ktorá bola dlhoročnou, výkonnou redaktorkou (v redakcii však naďalej zostáva). Jej žezlo som prebrala ja, autorka tohto úvodníka. Nádejám sa, že nestratíme vašu priazeň a rady našich čitateľov sa budú len a len rozrastať.

Pred nami je jeseň, ktorá bude bohatá na „živé“ knižnicke stretnutia, ktoré sa konali pravidelne, no pandémie ich pozastavila. Určite medzi ne patrí aj Konferencia KNIŽNICE 2022, tentokrát s podtitulom *Priestor pre všetkých*. Dovoľím si prepožičať túto definíciu a rovnako ako knižnice, nech je pre Vás aj Bulletin SAK miestom, kde nájdete priestor na prezentáciu svojich knižnicových aktivít, priestor na diskusiu či priestor plný inšpirácií i odborných rád do svojich každodenných činností.

Zdieľať, spájať, spoločne hľadať odpovede na otázky, už teraz sa na to spoločne s Vami teším.

*Katarína Matušková
výkonná redaktorka B SAK*

Mgr. Lívia Koleková, Galantská knižnica

livia.kolekova@galantskakniznica.sk

Abstract: *The article is a cross-section of the seventy-year history of the Galant Library, from its inception to the present. Chronologically it captures legislative, personnel and spatial changes. Briefly describes its development in providing services to the public. The conclusion belongs to the current profile of the library.*

Keywords: *Gallant Library, public libraries, municipal libraries, history of librarianship in Slovakia, anniversaries of libraries*

Kľúčové slová: *Galantská knižnica, ľudové knižnice, verejné knižnice, história knihovníctva na Slovensku, výročia knižníc*

V rokoch 2021 a v 2022 sme si pripomenuli 70. výročie Galantskej knižnice. Na úvod treba povedať, že presný dátum jej založenia nevieme. Jej vzniku, ako verejnej inštitúcie v dnešnej podobe predchádzalo niekoľko faktorov. V prvom rade skutočnosť, že po vzniku Československej republiky bol v roku 1919 vydaný zákon č. 430 „o verejných knihovniach obecných“, v ktorom sa hovorí, že v každej obci má byť zriadená obecná knižnica. O niekoľko rokov, podľa zápisnice obecného zastupiteľstva z 28. marca 1924, zriadila obec Galanta od 1. januára 1925 v obecnom dome knižnicu s maďarským a československým oddelením.

Priamym predchodcom Galantskej knižnice je Okresná ľudová knižnica v Galante. Jej vznik sa datuje od roku 1951, keď bol vydaný výnos Povereníctva informácií a osvetý č. 644/1951-S/2 z 30. marca 1951, uverejnený v Zbierke obežníkov pre KNV roč. III, číslo 23. Na základe tohto výnosu –

obežníka sa mala na Slovensku zriadiť pevná sieť ľudových knižníc, pričom hlavnú rolu mali zohrávať predovšetkým okresné knižnice. Podľa zachovaných dokumentov okresný národný výbor ku koncu roku 1951 evidoval okresnú ľudovú knižnicu, preto sa rok 1951 považuje za rok vzniku okresnej knižnice v Galante.

Zo 7. mája roku 1952 sa zachovala zápisnica zo zasadnutia rady Okresného národného výboru v Galante, v ktorej sa uvádza, že okresná ľudová knižnica bude plniť úlohy miestnej ale aj okresnej knižnice, najmä pri doplňovaní knižného fondu. Bola umiestnená v kultúrnom dome na vtedajšej Ulici čsl. armády, v jednej miestnosti. Prvé zachované prírastkové zoznamy sú z roku 1953. V roku 1954 bola do knižnice prijatá prvá knihovníčka. Knižnica mala 85 čitateľov a zrealizovala 1 080 výpožičiek. Z roku 1955 sa zachovala Zápisnica o vykonaní previerky práce OLK v Galante, v ktorej inšpektori konštatujú, že umiestnenie

---

knižnice je neuspokojivé, neuspokojivý je i počet čitateľov a výpožičiek, taktiež budovanie katalógov a vedenie ostatnej evidencie a štatistiky. V roku 1957 však už knižnica evidovala 536 čitateľov a 7 918 výpožičiek. Ďalšie smerovanie knižnice určil zákon č. 53/1959 o jednotnej sústave knižníc. Na základe tohto zákona sa stala táto knižnica ústredím metodologickej, bibliografickej a informačnej činnosti v okrese.

V roku 1960 došlo k územnej reorganizácii okresov - k okresu Galanta pričlenili okresy Šaľa, Sered a časť okresu Senec. V tomto roku bol za riaditeľa vymenovaný Milan Šimo. Od tohto roku sa datuje aj metodická činnosť v knižniciach okresu. V roku 1962 nastúpila do knižnice prvá pracovníčka s knihovníckou kvalifikáciou, ktorá vykoná-

vala funkciu metodičky. V tomto roku sa začalo s budovaním katalógov, bol to autorský katalóg čitateľský a služobný. V roku 1964 nastúpila do knižnice ďalšia metodička. Jedným z hlavných problémov knižnice boli nedostatočné priestory. Patrila medzi najhoršie umiestnené, ale i najslabšie personálne vybavené knižnice na Slovensku. V roku 1966 rada ONV v Galante schválila Plán rozvoja knižníc osvetového charakteru na roky 1966 – 1970, v ktorom sa venuje zvýšená pozornosť rozvoju okresnej knižnice. V tomto roku sa stáva okresná knižnica osobným úradom všetkých knihovníkov obecných knižníc a nastupuje do knižnice účtovník a knižnica získava ďalšiu miestnosť pre mládežnícke oddelenie. V roku 1969 bola pridelená knižnici ďalšia miestnosť, kde bola zriadená pracovňa

Vestibul Galantskej knižnice - mestská obývačka

---

odborných pracovníkov. V tomto roku nastúpila do knižnice prvá bibliografka. Knižnica mala 9 pracovníkov, evidovala 899 čitateľov, 25 221 výpožičiek a 17 268 knižničných jednotiek.

Priestorové podmienky knižnice sa zlepšili v roku 1970, keď sa presťahovala do Neogotického kaštieľa v Galante. Získala sedem miestností. Knižnica mala tieto oddelenia: výpožičné oddelenie pre dospelých, výpožičné oddelenie pre mládež, oddelenie metodiky a bibliografie, oddelenie dopĺňovania fondov, oddelenie politickej literatúry, vedenie knižnice a ekonomický úsek, ktoré sa prakticky zachovali dodnes. V roku 1971 sa pristúpilo k prepracovaniu knižničného fondu a začal sa budovať systematický katalóg. V roku 1972 sa vytvorilo oddelenie politickej literatúry.

K významnej zmene v živote knižnice došlo v roku 1973, keď sa knižnica presťahovala na prízemie novopostavenej administratívnej budovy Okresnej odborovej rady Galante na terajšom Mierovom námestí č. 4. Na prízemní tejto budovy boli knižnici odovzdané priestory o rozlohe 380 m². Knižnica tak patrila medzi najlepšie umiestnené knižnice na Slovensku. Činnosť knižnice sa rozrástla kvantitatívne i kvalitatívne. V 25. ročníku súťaže knižníc „Budujeme vzornú ľudovú knižnicu“ dostala knižnica v roku 1975 Čestné uznanie Ministerstva kultúry SSR a v roku 1977 titul Vzorná ľudová knižnica. V roku 1976 mala knižnica 3 085 čitateľov, 122 714 výpožičiek a 30 344 knižničných jednotiek.

V roku 1980 bola menovaná do funkcie riaditeľky Irena Orbanová. Knižnica po-

kračovala vo svojom priaznivom období, ktoré sa začalo v 70. rokoch a pracovalo v nej 15 pracovníkov. V roku 1986 bolo oddelenie pre mládež z priestorových dôvodov presťahované do budovy Okresného osvetového strediska v Galante (neskôr Dom Matice slovenskej) na Bratislavskej ulici. V roku 1988 rozšírila knižnica svoje služby o požičiavanie videokaziet. V ponuke bolo 200 kaziet domácej a svetovej kinematografie. Pracoviská knižnice boli umiestnené v budove na Mierovom námestí a oddelenie literatúry pre deti a mládež a videopožičovňa (s úžitkovou plochou 100 m²) sídlili v budove Okresného osvetového strediska na Bratislavskej ulici.

Spoločensko-politické udalosti v novembri roku 1989 sa prejavili aj v živote knižnice. V januári 1990 sa riaditeľka vzdala funkcie a na jej miesto bola vymenovaná Katarína Petrová. Kolektív knižnice tvoril 20 osôb. V zmysle zákona č. 518 /1990 o prechode zriaďovateľskej funkcie národných výborov na obce, ústredné orgány štátnej správy a orgány miestnej správy bola k 1. 1. 1991 uskutočnená delimitácia knižnice pod správu Ministerstva kultúry SR. Zriaďovacia listina Okresnej knižnice v Galante z roku 1991 ju definuje ako koordinačné, bibliografické a vzdelávacie centrum knižníc. V roku 1991 bolo zrušené oddelenie politickej literatúry a v priestoroch vznikla čítareň a študovňa. Do týchto priestorov bola presťahovaná aj videopožičovňa z oddelenia literatúry pre deti a mládež, kde fungovala až do roku 1995, keď bola táto služba zrušená. Organizačná štruktúra v novom knižničnom poriadku z roku 1992 zostala až na malé

zmeny zachovaná do konca roka 2001. V roku 1993 bola na základe výberového územnosprávneho konania vymenovaná riaditeľka Lívia Gabrišová. V roku 1995 sa začalo s automatizáciou knižničných činností, bol zakúpený knižničný program Smartlib. V marci roku 1995 rozšírila knižnica svoje služby o ponuku zvukových kníh pre nevidiacich a slabozrakých. Bola podpísaná dohoda s Ústrednou knižnicou pre nevidiacich a slabozrakých v Levoči, ktorá zo svojho fondu pravidelne zapožičiava zvukové knihy pre potreby čitateľov knižnice v Galante. K 1. júlu 1996 sa Okresná knižnica v Galante, Okresné vlastivedné múzeum v Galante a Okresné osvetové stredisko v Galante stali súčasťou Dudvážskeho kultúrneho centra riadeného štátnou intendantkou. Knižnica stratila svoju právnu subjektivitu a dostala názov Dudvážska knižnica. V tomto roku dochádza i k reorganizácii okresov, vznikajú nové okresy Šaľa a Senec. Metodická činnosť o príslušné obecné knižnice a regionálna bibliografická činnosť prechádza na ústredné knižnice týchto regiónov. V rámci nového okresu Galanta zostáva v metodickej pôsobnosti Dudvážskej knižnice 34 obecných knižníc. Knižnica v roku 1997, ako jedna z prvých verejných knižníc na Slovensku, zavádza nový druh platenej služby – internet pre verejnosť. K 1. aprílu 1999 zaniklo Dudvážske kultúrne centrum a knižnica získala opäť právnu subjektivitu. Zriaďovateľom knižnice bol Krajský úrad v Trnave, ktorý vyhovel žiadosti o zmenu názvu knižnice a od 21. decembra 1999 vstúpil do platnosti názov Galantská knižnica.

V lete roku 2000 sa oddelenie literatúry pre deti a mládež presťahovalo naspäť na Mierové námestie č. 4, do priestorov získaných do bezplatného užívania od Krajskej správy štatistického úradu v Trnave. V roku 2001 bola uvedená do prevádzky prvá webová stránka Galantskej knižnice.

Od 1. apríla 2002 sa, v súlade so zákonom č. 416/2001 Z. z. o prechode niektorých pôsobností z orgánov štátnej správy na obce a vyššie územné celky, zriaďovateľom knižnice stal Trnavský samosprávny kraj. Galantská knižnica sa stala regionálnou verejnou knižnicou. Nadalej sa rozširovali služby. Skvalitnila sa služba internetu pre verejnosť, vzniklo Kontaktné informačné miesto Úradu priemyselného vlastníctva SR a knižnica sa stala partnerskou knižnicou Kancelárie Národnej rady SR. V roku 2004 sa stal riaditeľom Štefan Polák. V roku 2006 mala knižnica 3 030

Oddelenie pre deti Galantskej knižnice)

registrovaných používateľov, vo fonde 84 693 knižničných jednotiek a evidovala 158 654 výpožičiek. Začiatkom novembra 2006 bola po kratšej prestávke opäť prístupná webová prezentácia Galantskej knižnice www.galantskaskniznica.sk. Od 1. 4.2006 knižnica začala používať nové logo. Vzniklo na základe verejnej súťaže o grafické návrhy, v ktorej zvíťazil grafický návrh študenta polygrafie v Bratislave, Tomáša Orbána. Toto logo používa knižnica až do súčasnosti.

V roku 2008 vstúpila Galantská knižnica spoločne s regionálnymi knižnicami v zriaďovateľskej pôsobnosti TTSK do Projektu KIS3G (Knižnično-informačný systém tretej generácie), čo bol projekt štátneho informačného systému, ktorý združoval subjekty používajúce integrovaný knižnično-informačný systém Virtua.

Blahoželania a ďakovné listy k 70. výročiu GK

Implementácia tohto systému sa ukončila k 1. januáru 2011. Uskutočňovala sa v ňom katalogizačná činnosť, výpožičný proces, tvorba databázy používateľov knižnice a tvorba databázy regionálnej literatúry.

Po roku 2000, po tridsiatich rokoch užívania budovy knižnice, bolo potrebné modernizovať jej priestory. Vymenili sa okná, komplexnou interiérovou úpravou prešla čítareň a internetová miestnosť. Zakúpila sa nová výpočtová technika. Všetky počítače boli prepojené sieťou a napojené na internet. Každý zamestnanec mal priradený osobný počítač. Pre klientov knižnice bolo zriadených osem prístupov na internet, počítače boli napojené na reprografickú techniku (skener, tlačiareň, kopírka a pod.). V ďalších rokoch sa modernizovalo oddelenie literatúry pre deti, inovoval sa úložný priestor pre periodiká a počítačové

Slávnostná torta s logom knižnice

vybavenia pre čitateľov. Finančne modernizáciu umožnil jednak zriaďovateľ – Trnavský samosprávny kraj a tiež grantová podpora z programov Ministerstva kultúry SR a Fondu na podporu umenia. V roku 2019 sa riaditeľkou knižnice stala Lívia Kolková.

Súčasný profil knižnice

Galantská knižnica v Galante je verejnou knižnicou na národnostne zmiešanom území, ktorá poskytuje knižnično-informačné služby širokému okruhu používateľov. Je príspevkovou organizáciou v zriaďovateľskej pôsobnosti Trnavského samosprávneho kraja, plní funkciu regionálnej a pre mesto Galanta mestskej knižnice. V súčasnosti tvorí knižničný fond 76 180 zväzkov kníh, z toho 35 % je v maďarskom jazyku a 87 titulov novin, časopisov a regionálnej tlače. Knižnica registruje cca

2 751 čitateľov (rok 2020), čo je približne 18 % z celkového počtu obyvateľstva Galanty a z toho 1 193 detí do 15 rokov. Fyzicky knižnicu v roku 2020 navštívilo 30 056 návštevníkov a spolu s virtuálnymi návštevníkmi (t.j. online katalóg, FB a webová stránka) bol počet 82 140. V roku 2020 pracovalo v Galantskej knižnici 15 pracovníkov. Galantská knižnica poskytuje výpožičné služby, zvukové knihy, poskytuje prístup na internet, reprografické služby, organizuje podujatia na podporu čítania.

K 70. výročiu knižnica v roku 2021 vydala Zborník 70 rokov Galantskej knižnice, ako aj článkovú bibliografiu Galantská knižnica v tlači a výberovú Bibliografiu edičnej činnosti Galantskej knižnice. Vyšlo tiež špeciálne číslo časopisu Pod Lupou – Nagyító alatt – výber najlepších prác časopisu pre deti od jeho začiatkov v roku 2006 až

Cena primátora

Výber z edičnej činnosti knižnice

---

do roku 2021. Na webovej stránke knižnice a na sociálnej sieti Facebook bol zverejňovaný seriál História a zaujímavosti zo zákulisia GK od jej vzniku až po súčasnosť. V roku 2021 bola knižnici udelená Cena primátora Mesta Galanta.

Svoje služby Galantská knižnica poskytuje v príjemných zrekonštruovaných priestoroch, v multifunkčnej budove v centre Galanty. Ponúka kvalitné využitie voľného času, pomoc pri štúdiu, spoľahlivý zdroj informácií. Je dôležitou kultúrno-vzdelávacou inštitúciou, ktorá sa od roku 1951, kedy vznikla, dobre etablovala v prostredí ďalších kultúrnych a vzdelávacích inštitúcií v meste a v okrese.

Zoznam použitých zdrojov:

Galanta : Bratislava: Vydavateľstvo Obzor, 1987. 120 s.

50 rokov Galantskej knižnice: 1951 – 2001. Galanta: Galantská knižnica, 2001. 69 s. ISBN 80-96-8049-8-7.

Polák, Š.: 60. výročie založenia Galantskej knižnice. In *Obzor*. Štvrtročník o kultúrnom dianí a záujmovej činnosti v okrese Galanta, roč. 12, 2011, č. 1 – 2, s. 9 – 12.

70 rokov Galantskej knižnice: 1951 – 2021. Galanta: Galantská knižnica, 2021. 78 s. ISBN 978-80-89097-40-1.

ZELENÝ VÝBER ZO SVETA KNIŽNÍC / GREEN SELECTION FROM THE WORLD OF LIBRARIES

PaedDr. Darina Obušeková, PhD. /

Katolícka univerzita v Ružomberku, Univerzitná knižnica

darina.obusekova@ku.sk

Abstract: *In the post, we present several world libraries that have been classified according to the Leadership in Energy and Environmental Design model into the „green libraries“ category. These are the Taipei Public Library, the National Library of Singapore, the Seattle Central Library, the Minneapolis Public Library and the University Library in Warsaw. We will take a closer look at their architecture, impact on the environment, sustainability and the quality of the internal environment.*

Keywords: *green libraries, environment, architecture, sustainability.*

Kľúčové slová: *zelené knižnice, životné prostredie, architektúra, udržateľnosť.*

Dôsledkom klimatických zmien a ich negatívneho vplyvu na ľudstvo je nevyhnutné, aby nielen priemysel ale i architektúra a stavebníctvo dbalo o to, aby novovznikuté i rekonštruované budovy patrili medzi

„zelené“ teda s čo najnižším negatívnym dopadom na životné prostredie.

I knižnice smerujú k zelenému a udržateľnému modelu architektúry, interiérového dizajnu a spotreby energie. Architekti i

---

investori myslia na budúcnosť a prijímajú opatrenia na ochranu životného prostredia prostredníctvom ekologizácie svojich budov. Podľa rámca LEED (Leadership in Energy and Environmental Design), ktorý vyvinula Americká rada pre zelené budovy, je udržateľná budova taká budova, ktorá bola postavená s ohľadom na nasledovné:

- Štruktúra bola navrhnutá a postavená s využitím trvalo udržateľného rozvoja lokality
- Úspora vody
- Energetická účinnosť
- Výber zelených materiálov
- Kvalita vnútorného prostredia

Nezávislí hodnotitelia tretích strán merajú tieto kritériá a hodnotia každú kategóriu, aby sa budova kvalifikovala na certifikáciu LEED. Ponúkame vám niekoľko tipov knižníc, ktoré podľa týchto kritérií možno právom nazývať „zelené“.

VEREJNÁ KNIŽNICA V TAIPEI

TAIPEI PUBLIC LIBRARY BEITOU BRANCH

Verejná knižnica Beitou v Taipei je zaujímavým miestom pre miestnych obyvateľov aj turistov, nakoľko ide o prvú budovu na Taiwane, kvalifikovanú na diamantovú úroveň podľa certifikačného systému

Verejná knižnica Beitou v Taipei - exteriér

EEWH (ekológia, úspora energie, znižovanie odpadu a zdravie). EEWB je taiwanská verzia systému hodnotenia zelených budov LEED (Leadership in Energy and Environmental Design) v Spojených štátoch, ktorý je zameraný na zmiernenie vplyvu budov na životné prostredie prostredníctvom trvalo udržateľného dizajnu. Zelené budovy sa podľa EEWB zameriavajú na minimalizáciu znečistenia a škôd, ktoré spôsobujú životnému prostrediu, tým, že používajú recyklované materiály a efektívne šetria vodou a elektrickou energiou.

Aby sa znížil celkový vplyv na životné prostredie, architekti v projekte navrhli najnovšie postupy.

Po prvé: knižnica je postavená z dreva namiesto betónu, pretože každá náhrada dreva – vrátane cementu a ocele – vyžaduje na výrobu oveľa viac energie ako rezivo. Dokonca aj dreveniny použité pri výstavbe pochádzali skôr z hospodárskych lesov ako z primárnych dažďových pralesov.

Po druhé: slnečné svetlo hrá hlavnú úlohu v ekologickom dizajne, preto dobré a veľké okná sú nevyhnutné pre energeticky efektívnu budovu, akou je Beitou Taipei Public Library. S dobre navrhnutými otvormi vo fasáde môže byť samotná knižnica prirodzene osvetlená a chladená bez veľkej spot-

Verejná knižnica Beitou v Taipei - interiér

reby energie.

Po tretie: veľká časť strechy je pokrytá fotovoltaickými článkami, ktoré sa používajú na premenu slnečného žiarenia na elektrickú energiu, zatiaľ čo časť strechy je pokrytá 20 centimetrov hrubou vrstvou zeminou na zlepšenie tepelnej izolácie. V neposlednom rade sklon na streche umožňuje rýchly odtok zrážok zhrmaždiť a použiť na neskoršie využitie.¹

CENTRÁLNA KNIŽNICA V SEATTLI

SEATTLE CENTRAL LIBRARY

Centrálna knižnica v Seattli navrhnutá Remom Koolhaasom bola otvorená v máji 2004. Využíva množstvo inovatívnych techník na dosiahnutie štatútu zelenej knižnice. Nachádza sa v husto osídlenej mestskej časti, prístupná mestskou hromadnou dopravou, čo je tiež jedným zo znakov zelenej budovy.

Štatút zelenej knižnice si zaslúžila za ekologické narábanie s dažďovou vodou, ekologické vykurovanie a recykláciu odpadu. Odtok dažďovej vody sa skladuje v nádrži s objemom 40 000 galónov a používa sa na zavlažovanie krajiny. Fasáda budovy pozostáva z trojitého skla, ktoré sa využíva na

zniženie hromadenia tepla. 75% odpadu z demolácií a stavebných prác na knižnici bolo recyklovaných.² Knižnica bola navrhnutá tak, aby prekonala energetický kód Seattlu o 10%. Na dosiahnutie tohto cieľa použili počítačové modelovanie a analýzu CFD na skúmanie energeticky účinných systémov budov.

Medzi jej ďalšie trvalo udržateľné vlastnosti patria ekologické ventilačné a protipožiarne systémy a rozsiahle používanie recyklovaných materiálov. Knižnica získala strieborné hodnotenie od programu Leadership in Energy and Environmental Design (LEED) Americkej rady pre zelenú budovu.³

NÁRODNÁ KNIŽNICA V SINGAPORE
NATIONAL LIBRARY IN SINGAPORE

Singapurská národná knižnica bola označovaná za najzelenšiu budovu planéty. Navrhol ju architekt Ken Yeang⁴ a slávnostne ju otvorili v júli 2005.

Jej fasádu tvoria svetelné lamely, ktoré umožňujú prirodzené svetlo vstupovať do budovy.

Jej fasádu tvoria svetelné lamely, ktoré umožňujú prirodzené svetlo vstupovať do budovy.

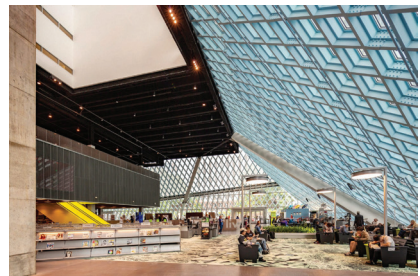
2 https://www.newworldencyclopedia.org/entry/green_library

3 <https://www.arup.com/projects/seattle-central-library>

4 https://www.newworldencyclopedia.org/entry/green_library

Centrálna knižnica v Seattli – exteriér

Centrálna knižnica v Seattli – interiér

---

ré umožňujú filtrovať svetlo do knižnice bez akýchkoľvek negatívnych účinkov. Vo chvíľach, keď je slnko príliš jasné, alebo nie je dostatočne jasné, sú senzory naprogramované tak, aby jas stlmili alebo zosilnili. Tým sa maximalizuje komfort a znižujú prevádzkové náklady.⁵

Budovu tvoria dva bloky oddelené od seba átrium kvôli rozličnému účelu. Átrium je osvetlené denným svetlom a čiastočne uzavreté, aby privádzalo svetlo do rôznych častí budovy a zároveň pomáhalo uľahčovať vetranie. Mosty v átriu fungujú ako spojnice medzi dvoma blokmi.

Vo väčšom bloku sa nachádza knižnica, určená na tiché štúdium. Je umiestnená nad prirodzene vetraným námestím, ktoré je otvorené „do neba“. Menší blok tvorí zakrivený objekt, v ktorom sa nachádzajú priestory pre spoločenské aktivity vrátane priestoru na výstavy, auly a multimedálneho centra.⁶ Zámerom bolo vytvoriť knižnicu, ktorá dokáže strhnúť ľudí nielen

5 Ken Yeang je dnes jedným z najrenomovanejších ekologicky uvedomelých architektov. Budova národnej knižnice v Singapure si vyžadovala najmodernejší udržateľný dizajn, ktorý by slúžil ako orientačný bod pre región. <https://www.archute.com/national-library-singapore/>.
6 <https://www.archute.com/national-library-singapore/>.

Singapurská národná knižnica – exteriér

za účelom čítania, ale aj iných verejných a tvorivých aktivít. Stáva sa tak magnetom pre tých, ktorí chcú voľný čas stráviť aktívne.

Átrium, ktoré architekti T. R. Hamzah & Yeang označujú ako vnútorná „ulica“, je ústredným bodom celého projektu. Na úrovni terénu slúži ako spojnica medzi dvoma ulicami (Victoria Street a North Bridge Road). Nazýva sa Public Events Plaza; ide o spoločný priestor, ktorý vedie návštevníkov aj do hlavného foyer s kaviarňou.

V štrnástich záhradách v komplexe je vysadených 120 druhov tropických rastlín, ktoré regulujú dennú teplotu vo vnútri budovy. Dve verejnosti prístupné záhrady sa nachádzajú na dvoch rôznych úrovniach budovy. Nádvorie, ktoré sa nachádza na 5. poschodí, je vybavené vonkajším audiovizuálnym zariadením. Retreat, druhá záhrada, sa nachádza na 10. poschodí a návštevníkom ponúka kamienkový chodník na reflexológiu chodidiel.⁷ Ostatné záhrady sú pre návštevníkov uzavreté a otvárajú sa jedine pri slávnostných príležitostiach.

7 <https://www.archute.com/national-library-singapore/>.

Singapurská národná knižnica – interiér

VEREJNÁ KNIŽNICA V MINNEAPOLISE

MINNEAPOLIS CENTRAL LIBRARY

„Budova je veľkolepou kombináciou elegancie a funkčnosti. Od zamestnancov získalo vysoké hodnotenie odo dňa, keď sme sa nastahovali, a naďalej získava verejnú chválu. Je úspešná ako knižnica, ako popredné miesto na stretávanie komunity a ako krásny prínos pre mesto.“

— Kit Hadley, bývalý riaditeľ knižnice, Minneapolis Central Library

Centrálnu pobočku verejnej knižnice v Minneapolise navrhol Cesar Pelli a otvorili ju v máji 2006. Má zelenú strechu s rozlohou 18 560 štvorcových metrov. Zelená strecha je vysadená vegetáciou, ktorej sa dobre darí v drsnom podnebí Minnesoty. Vegetácia bráni samovoľnému odtoku dažďovej vody, znižuje zataženie budovy vykurovaním a chladením, eliminuje efekt tepelného ostrova budovy a do panorámy mesta vnáša zelenú oázu.

Koncept výsadby zelenej strechy zdôrazňuje vplyv rieky Mississippi. Jej tok architekti symbolicky naznačili vysadením rastlín do tvaru vln – podľa ich výšky, času kvitnutia i farby. 18 druhov rozchodníka, ktoré sa tradične používajú na európskych zelených strechách, bolo skombinovaných

so 41 druhmi tráv, ktoré pochádzajú z minnesotských prérií – šablóna biotopu podobná v mnohých ohľadoch podmienkam na extenzívnych zelených strechách.

Koncept dizajnu, opísaný vyššie, bol úspešne implementovaný starostlivým výberom a umiestnením rastlinných druhov. Prebytočná dažďová voda odtčená zo strešnej paluby sa zhromažďuje a skladuje v cisternách na mieste a používa sa na zavlažovanie strešných záhrad.⁸

UNIVERZITNÁ KNIŽNICA VO VARŠAVE

UNIVERSITY OF WARSAW LIBRARY

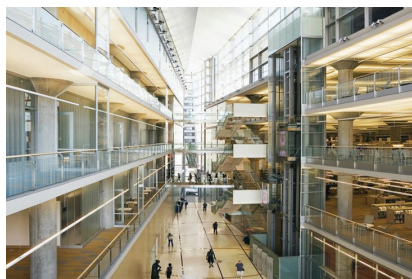
Strešná záhrada Varšavskej univerzitnej knižnice bola navrhnutá záhradnou architektkou Irenou Bajerskou a bola otvorená v roku 2002. Ide o jednu z najväčších strešných záhrad v Európe s výhľadom na Varšavu i cez ňu pretekajúcu rieku Vislu. Výsadba na zelenej streche je bujná na 300 mm vrstve pôdy. Budova knižnice má zelené steny a veľké nástenné tablá s matematickými vzorcami, hudobnými partitúrami a slávnymi citátmi v rôznych abecedách. Je to vynikajúci príklad toho, ako sa dá vyrobiť verejne prístupný greenspace na úrovni

---

⁸ <https://www.greenroofs.com/projects/minneapolis-central-library/>.

Verejná knižnica v Minneapolise – exteriér

Verejná knižnica v Minneapolise – interiér

---

ni strechy⁹, z ktorého sa stalo obľúbené miesto odpočinku študentov, obyvateľov Varšavy a turistov.

Využívajú ho organizátori koncertov a happeningov, letného kina či mestských hier. Záhrada pozostáva z dvoch častí: hornej (2000 m²) a dolnej (15 000 m²), kde sú hlavnými atrakciami jazierka, fontána a žulové sochy od Ryszarda Stryjeckého zo série Szkiecy sytuacyjny, odkazujúce na kozmologické motívy.¹⁰ Návštevníci tú nájdú členitú oázu na odpočinok i miesto na učenie sa a relaxáciu.

ZÁVEROM

Zmierňovanie nežiaduceho vplyvu budov na životné prostredie je výzvou. Tento dopad môžu, síce v malom, zmierňovať i tie knižnice, ktoré nespádajú do modelu LEED, teda do kategórie „zelené knižnice“. Ako? Napríklad triedením odpadu, vylúčením plastových materiálov pri eventoch, miesto nich používanie sklenených či bambusových pohárov, tanierov i príborov. Šetriť vodou, energiami, papierom... Dôležité je i čitateľov viesť k ekologickému správaniu pomocou workshopov či iných aktivít

9 https://www.gardensit.com/gardens/warsaw_university_buw_library_roof_garden.

10 <https://www.buw.uw.edu.pl/en/>.

Univerzitná knižnica vo Varšave

alebo výziev na sociálnych sieťach. Možnosť je viac a životné prostredie, ktorého je každý z nás súčasťou, to ocení.

ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV

<https://www.rtaiwanr.com/youngmingshan/the-beitou-branch-of-taipei-public-library>

https://www.newworldencyclopedia.org/entry/green_library

<https://www.arup.com/projects/seattle-central-library>

https://www.newworldencyclopedia.org/entry/green_library

<https://www.archute.com/national-library-singapore/>

<https://www.greenroofs.com/projects/minneapolis-central-library/>

https://www.gardensit.com/gardens/warsaw_university_buw_library_roof_garden

<https://www.buw.uw.edu.pl/en/>

ZDROJE FOTOGRAFIÍ

https://en.wikipedia.org/wiki/Taipei_Public_Library_Beitou_Branch.

<https://taiwantoday.tw/news.php?unit=10&post=19349>

<https://www.hoffmancorp.com/project/seattle-central-library/>

<https://www.kuow.org/stories/more-than-books-and-mortar-seattle-public-library-s-next-chapter>

<https://pixabay.com/sk/photos/seattle-verejn%C3%A9-kni%C5%benice-seattle-4801506/>

<https://pcparch.com/work/minneapolis-central-library>

<https://warsawtour.pl/en/university-of-warsaw-library/>

<https://www.archute.com/national-library-singapore/>

ZO ŽIVOTA NEČLENSKÝCH KNIŽNÍC

MALÁ SONDA DO ŽIVOTA OBEČNEJ KNIŽNICE/ SMALL PROBE INTO THE LIFE OF A MUNICIPAL LIBRARY

Mgr. Katarína Kožáková, PhD. / Obecná knižnica v Chlebniciach,
Oravská knižnica Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne
akvizicia@oravskakniznica.sk

Abstract: *The Libraries are cultural and educational institutions with own history, which still have the place in our society. They are the space where the souls are cultivated, and therefore, they have been established since time immemorial. I even dare to say, they have been created since the human knew how to write down an idea. Currently, the Libraries represent a community place, where the people of different ages to borrow the books, to visit cultural events or to meet related persons. The world of libraries are diverse, so let's have a look at the life of one of them.*

Keywords: *library, community centre, book, cultural events*

Kľúčové slová: *knižnice, komunitné centrum, kniha, kultúrne podujatie*

Knižnice sú kultúrne – výchovné inštitúcie s vlastnou históriou, ktoré majú stále miesto v našej spoločnosti. Sú priestorom, kde sa kultivuje duša, a preto sa zakladali od „nepamäti“. Dovolím si dokonca povedať, že vznikali odvtedy ako človek vedel zapísať myšlienku.

História slovenských knižníc je rôznorodá kvôli historickému vývoju našich dejín. Až vznikom 1. Československej republiky prišla prvá inštitucionalizácia verejných knižníc na Slovensku, a to Zákomom o verejných knižniciach č. 430/199 Sb. zo dňa 22. júla 1919. Tento zákon stanovil povinné zriaďovanie verejných knižníc všetkým obciam v Čechách, na Morave a v Sliezku. Na Slovensku nadobudol platnosť až v roku 1925.

Pri vzniku Československa bolo na Slovensku okolo 100 obecných knižníc, v roku 1936 bolo 3 695 obecných knižníc

a iba 45 slovenských obcí nemalo knižnicu.¹ Podľa aktuálneho štatistického zoznamu z roku 2021 máme na Slovensku 1 504 aktívnych verejných knižníc.² V súčasnosti je však knižničný systém prepracovanejší, vychádza zo zamerania a pôsobenia knižníc. Členenie knižníc z hľadiska pôsobenia je celoštátne, krajské, regionálne, mestské, obecné a inštitucionálne; z hľadiska zamerania máme národné, vedecké, akademické, verejné, školské a špeciálne knižnice. Uvedené štatistické údaje preto nie sú porovnateľné, pretože na Slovensku aktívne pôsobia aj akademické a školské knižnice, knižnice zriadené v rámci rôznych inštitúcií.

---

1 SLÍŽOVÁ, Daniela. *Verejné knižnice na Slovensku*. In Kolektív. Príručka knihovníka malej knižnice. Slovenská národná knižnica, Martin 2003, s. 7.

2 Štatistické údaje za rok 2021, Slovenská národná knižnica v Martine.

V tomto článku sa budem venovať obecným knižniciam, ktoré svojím zameraním patria medzi verejné knižnice. Nebudeme písať o nedostatočnom záujme ľudí, o tom ako deti nečítajú, ale chcela by som na konkrétnom príklade ukázať, ako funguje obecná knižnica na Orave.

OBEČNÁ KNIŽNICA CHLEBNICE

Obecnú knižnicu v Chlebniciach si pamätá každý Chlebničan, každá Chlebničanka. Vznikla už vyššie spomínaným zákonom z roku 1919. Z dochovaných archívnych dokumentov môžeme potvrdiť, že svoje pôsobenie zahájila v rokoch 1925/1926. Fungovala pri škole ako miestna ľudová knižnica, ktorej zriaďovateľom bola obec. V obci existovala knižničná rada, ktorá zabezpečovala fungovanie knižnice, zvolila knihovníka a riešila aj skladbu knižného

fondu. V praxi to fungovalo tak, že si na základe zoznamu kníh, ktorý pripravila Matica slovenská, knižnica objednala tituly, obec zaplatila za knihy dve tretiny a štát zaplatil jednu.

Knižnica si postupne našla svoje miesto v obci a podchytila predovšetkým mladšiu generáciu. Určite zohrala svoj význam, pretože z obdobia 30. a 40. rokov minulého storočia z Chlebníc vychádzali ľudia, ktorí pôsobili v svetských, ale predovšetkým v cirkevných inštitúciách, napríklad Jozef Ligoš, Ondrej Čižmár, množstvo reholných sestier a ďalší.

Zmenu režimu v roku 1948 knižnica pocítila novým ideologickým zameraním. Knižničný fond sa menil, stiahli sa nepohodlné knihy, ktoré nahradila nová literatúra poznačená svojou dobou. Aj napriek tomu knižnica svoj cieľ plnila. Vo fonde sa

Obecná knižnica v Chlebniciach

---

nachádzala odborná aj krásna literatúra dostupná pre všetkých a Obecná knižnica svojím spôsobom fungovala.

Narodila som sa v roku 1982 a toto obdobie som zachytila len okrajovo. Knižnica do môjho života vstúpila v období 90. rokov, a práve tu sa začal rozvíjať aj môj vzťah ku knihám. Všetko sa začalo tetou knihovničkou Martou Kulašovou, ktorá vytvorila dobrú atmosféru. Knižnica sídlila na Obecnom úrade. Chodila som tam pravidelne, požičiavala som si knihy, niektoré som prečítala, iné som len tak prelistovala a pozerala obrázky. Vždy som mala pri posteli kôpku kníh a väčšina z nich pochádzala práve z miestnej Obecnej knižnice.

Postupom rokov Obecná knižnica Chlebnice zapadla prachom a nefungovala. Neviem, či niekomu v obci chýbala, mne však

áno. V roku 2014 sme sa ju s kamarátkou Annou Karolčekovou rozhodli oživiť. Najskôr sme našli vhodný priestor, ktorý je v centre dediny. Umiestnili sme ju do drevenice vo vlastníctve obce, ktorú sme tým vlastne zachránili pred demoláciou, a naopak, tento rok 2022 prebieha jej čiastočná rekonštrukcia. Prebrali sme knižný fond a zároveň urobili jeho revíziu. V tomto smere sme spolupracovali s Oravskou knižnicou Antona Habovštiaka v Dolnom Kubíne: metodicky nás usmerňovala Mgr. Martina Fecskeová.

Fond bol zastaraný a potrebovali sme ho obnoviť. Vybrali sme sa cestou projektov a vďaka Fondu na podporu umenia sme v rokoch 2016 až 2020 nakúpili v rámci piatich podporených projektov približne 1 500 nových kníh. Po týchto vydarených nákupoch nás podporili aj miestni pod-

Pohľad do interiéru obecnej knižnice

---

nikatelia a v neposlednom rade aj Obec Chlebnice, ktorá nám na konci roka poskytuje financie na nákup literatúry. Aktuálne máme vo fonde približne 3 000 knižničných jednotiek.

Akvizičný plán nemáme, ale nakupujeme predovšetkým krásnu a odbornú literatúru pre deti a mládež. Z beletrie uprednostňujeme spoločenské, historické, ženské romány a detektívky. Nakupujeme aj odbornú popularizačnú literatúru, napríklad knihy, ktoré sa venujú záhradkárčeniu, ručným prácam, architektúre, histórii, ale aj pedagogike a spoločenským vedám vo všeobecnosti.

Knižnica je aktívna od roku 2016 a za toto obdobie si našla svojich čitateľov a čitateľky, niektoré deti už vyrástli, no knižnicu navštevovať neprestali. Keď sme s knižnicou začínali, našim cieľom bolo aspoň 50 čitateľov. Zostali sme prekvapení, máme zapísaných viac ako 200 čitateľov a čitateľiek, všetkých vekových kategórií – pritom

nejde o „mŕtve duše“ – a to v obci, kde žije 1 600 obyvateľov. Knižnica sa znova stala súčasťou našej malej spoločnosti.

Článok začal malou sondou do histórie knižníc na Slovensku. Ak porovnáme knižnice z minulosti so súčasnými knižnicami, tak už nie sú iba miestom vypožičavania kníh. V knižniciach sa organizujú podujatia, prednášky, workshopy, výstavy, koncerty, festivaly, rodia sa v nich projekty, píše granty. Knižnice sa stávajú komunitnými miestami, kde sa môžu čitatelia spolu formálne a neformálne stretnúť, rozprávať, vzdelávať, načerpať dobrú energiu. Aj v našej knižnici organizujeme komunitné podujatia, okrem takých, ktoré sa primárne zameriavajú na čítanie a jeho rozvoj (ako návštevy škôlkarov a školákov, čítania a besedy pre dospelých) sme v knižnici pozerali rozprávky, háčkovali, tvorili rôzne minidielka.

V spolupráci s Oravskou knižnicou prebehli v knižnici anglické konverzácie, kto-

Tvorivé aktivity v priestoroch obecnej knižnice

---

ré mali veľký úspech. Išlo o jednorazovú aktivitu.

Avšak pevný základ knižníc je kniha. Slovenský spisovateľ Daniel Hevier hovorí, že čítanie okrem zážitku z príbehu poskytuje človeku aj slobodu, sebaobranu, vnútorný priestor, azyl, v ktorom síce druhý človek často ponúka iné názory, ale nemanipuluje ho – je to dobrovoľná stratégia. A práve knižnice prispievajú k intelektuálnej slobode a sú prístupné všetkým bez ohľadu na vek, pohlavie, ekonomické alebo spo-

ločenské postavenie, vzdelanie, náboženstvo.

ZOZNAM POUŽITÝCH ZDROJOV

SLÍŽOVÁ, Daniela. Verejné knižnice na Slovensku. In *Kolektív. Príručka knihovníka malej knižnice*. Martin : Slovenská národná knižnica, 2003, 108 s. ISBN: 80-89023-37-1.

Štatistické údaje za rok 2021, Slovenská národná knižnica v Martine.

NAŠA ANKETA: POHĽAD NA PROFESIU KNIHOVNÍKA

OCHOTNÝCH KNIHOVNÍKOV SA NAŠŤASTIE NAŠLO DOŠŤ/ FORTUNATELY, THERE WERE PLENTY OF WILLING LIBRARIENS

Literatúra s historickou tematikou je neoddeliteľnou súčasťou fondov našich knižníc a u čitateľov – odborníkov aj širšej verejnosti – patrí medzi vyhľadávané žánre. V bohatej škále historickej literatúry si osobitnú pozornosť zaslúžia výstupy vedeckovýskumnej práce pracovníkov a pracovníčok Historického ústavu SAV, v. v. i. Medzi nimi sú aj publikácie PhDr. Eleny Mannovej, CSc. z oddelenia novovekých dejín, ktorá sa zameriava na sociálne dejiny 19. a 20. storočia, spolkový život a historickú pamäť.

- **Vyšťudovali ste archívniectvo na FFUK v Bratislave. Čo ovplyvnilo výber tohto náročného odboru?**

Cestu na štúdium archívniectva možno nazvať ako z núdze cnosť. Túžila som študovať kunsthistoriu, ale tam sa hlásilo priveľa uchádzačov... a existovala nádej, že po roku budem môcť z archívniectva pre-

stúpiť. Nakoniec ma atraktívne prednášky z heraldiky a sfragistiky, čítanie starých listín aj podporný prístup pani docentky Lehotskej presvedčili, že práca s archívaliami môže byť mimoriadne zaujímavá. Najviac ma upútal stredovek, no diplomovku som robila o testamentoch prešporských mešťanov v ranom novoveku. Potom som v Štátnom ústrednom archíve 12 rokov usporadúvala (a s radosťou aj skartovala) dokumenty z obdobia reálneho socializmu – a paradoxne som nakoniec zakotvila pri dejinách 19. storočia, s presahmi do prvej polovice nasledujúceho storočia. Takže som si prešla viacerými historickými obdobiami.

Knihomolstvo mám z domu. Dodnes nechápem, ako som v ranom detstve donútila rodičov, aby pri cestách do hôr k lyžiam som pribalili aj hrubý zväzok Dobšinského prstonárodných povestí. A to sa cestovalo vlakom. Oproti nášmu domu v bratislav-

---

ských 500 bytoch bola výborná pobočka bratislavskej Mestskej knižnice a tú sme s mamou každý týždeň navštevovali.

• **Aké boli vaše skúsenosti s knižnicami na strednej neskôr vysokej škole?**

V stredoškolskom čase mi väčšinou vy-
stačila spomínaná knižnica. Potom som
chodievala do univerzity, do regionál-
nej knižnice (pri mestskom archíve) a do
Slovenskej pedagogickej knižnice. Najviac
som sedávala v knižnici historického se-
minára na Šafárikovom námestí, kde do-
minovala prísna pani knihovníčka. Istý
čas som tam robila tzv. pomocnú vedeckú
silu. Brigádovala som aj v ústrednej fakult-
nej knižnici na Gondovej, dokonca sme so
spolužiačkou usporadúvali knižnicu jed-
ného profesora na Teologickej fakulte UK.
V tom čase knižné fondy rástli najmä vďaka
nákupom literatúry domácej provenien-
cie, prípadne z krajín socialistického tábo-
ra. O západnej odbornej literatúre som sa
dozvedala väčšinou iba z citácií niektorých
českých autorov, ktorí sa viac dostali na
zahraničné pobyty a konferencie. V našich
knižniciach chýbala zahraničná literatúra
mojej špecializácie. V študentských časoch
som pre seba dosť nakupovala v antikvari-
átoch.

• **Po skončení štúdia ste nastúpili do Bra-
tislavskej informačnej služby, kde ste
mali na starosti vzdelávanie vlastived-
ných sprievodcov. Potom ste pracovali v
Štátnom ústrednom archíve a od konca
80. rokov ste zakotvili v Historickom
ústave SAV, kde sa doteraz venujete
predovšetkým dejinám spoločnosti v 19.
a 20. storočí. Štúdium a interpretácia**

**primárnych dokumentov sa odrazili za
uplynulé desaťročia v mnohých vašich
podnetných publikačných a prednáš-
kových výstupoch a v úspešnej medzi-
národnej spolupráci. Ako ste vnímali
knižnično-informačné zabezpečenie pri
svojej vedeckovýskumnej činnosti?**

Orientácia v odbornej literatúre bola
v predinternetových časoch možná len
vďaka bibliografiám, kvalitným knižnič-
ným katalógom a ochotným knihovníkom.
Tých sa našťastie našlo vždy dosť. Domnie-
vam sa, že k najvzácnejšiemu dedičstvu,
ktoré zostane po našom akademickom
pracovisku, rozhodne patrí bibliografia
historiografie, ktorú dlhánske roky zоста-
vovala Betka Sedliaková. Najprv vychádzala
v papierovej forme, teraz si klikneme na
www.portaro.husav.eu. Dnes sa môžeme
spoliehať na špecifikované služby Ústred-
nej knižnice SAV aj ďalších knižníc. Len
keby mali dostatok financií a skladových
priestorov.

• **Z palety vašich publikácií by som
upozornila na viaceré tituly, na ktorých
ste sa podieľali autorsky, či ako zostavo-
vatelka alebo spoluautorka a získali aj
ocenenia, napr. Krátke dejiny Slovenska
(Cena SAV, kniha vyšla aj v angličtine,
ruštine, slovinčine a rumunčine), Taká
bola Bratislava (Cena E. E. Kische,
Cena slovenskej národopisnej spoloč-
nosti), Slovensko v 20. storočí (Cena
SAV), Na ceste k modernej žene (Cena
SAV). Naposledy ste takúto cenu získali
za vašu knihu Minulosť ako supermar-
ket. Spôsoby reprezentácie a aktua-
lizácie dejín Slovenska. Prečo takýto
zvláštny názov?**

Reagovala som ním na názor popredného historika Lubomíra Liptáka – ten dejiny prirovnal k samoobsluže, z ktorej si každý vyberá, čo sa mu hodí. S internetom a sociálnymi sieťami samoobsluha získava status supermarketu s rôznymi historickými argumentmi alebo predsudkami a minulosť sa stáva komerčným tovarom. Jednu kapitolu knihy som venovala mýtotvorbe, pričom som vychádzala z publikácie *Mýty naše slovenské*, ktorú som zostavila s manželmi Krekovičovcami. Za inovatívnu dodnes považujem staršiu kolektívnu monografiu *Meštianstvo a občianska spoločnosť na Slovensku 1900 – 1989*. Najviac sa zaoberám rôznymi spolkami (nacionálne, elitné, dobročinné, ženské, typografické a iné) a medzi ich dokumentmi nachádzam sporadicky tiež zoznamy kníh spolkových knižníc. Využívam ich napríklad k úvahám o najčastejšie používaných jazykoch v konkrétnom meste a konkrétnom období.

- **Absolvovali ste tiež viaceré študijné pobyty (napr. Viedeň, Mníchov, Kiel, Jena, Praha), ste členkou viacerých zahraničných redakčných rád i komisií historikov. Mali ste možnosť zoznámiť sa aj s knižnicami a ich službami?**

Samozrejme, okrem archívov predstavovali tamojšie univerzitné knižnice a knižničné pracoviská navštevovaných ústavov miesta, kde som trávila pracovný čas. Všetky mali bohaté knižničné fondy s najnovšou svetovou literatúrou a skvelé zázemie na štúdium. Nadšená som bola pri pobyte v Kieli, kde som sa prvýkrát v obrovskej modernej univerzitnej knižnici mohla voľne pohybovať medzi regálmi a vyberať si knihy. Bolo to veľmi inšpiratívne, pretože som pritom narazila na tituly, ku ktorým by som sa cez bibliografie a katalógy sotva dostala. Podobné zážitky som mala neskôr viackrát. Najmä počas pobytu na Imre Kertész Kolleg v Jene som sa aj vďaka knižniciam cítila ako vo vedeckom raji. Naše knižnice majú k nemu tiež naštartované... a čo nedovoluju finančné okolnosti, dobieha ochota mnohých knihovníkov. Na záver malá lichotivá spomienka na konferenčné a podobné odborné stretnutia s pracovníčkami knižnic z mojej archívnej éry. Mala som dojem, že na nás archivároch bolo vidno, že robíme v špinavých skladoch a manipulačkách, zatiaľ čo z knižnic prišli kultivované elegantné dámy.

S PhDr. Elenou Mannovou, CSc.
sa rozprávala PhDr. Ludmila Čelková

INFORMÁCIE / INFORMATION

ASERTIVITA, NÁSTROJ K ZVLÁDANIU STRESOVÝCH SITUÁCIÍ V KNIŽNICI / ASSERTIVENESS, A TOOL FOR COPING WITH STRESSFUL SITUATIONS IN THE LIBRARY

Zamestnanci regionálnych knižníc Prešovského samosprávneho kraja dostali možnosť zdokonaľovať si svoje asertívne zručnosti aj v tomto roku. Tretím cyklom vzdelávacieho programu ich sprevádzali

lektori Daniel Rušar a Rastislav Ollé.

Začiatkom mája sa v Krajskej knižnici P. O. Hviezdoslava v Prešove stretli knihovníci z Bardejova, Svidníka, Vranova

nad Topľou, Humenného, Levoče a Starej Ľubovne, aby si prehľadili schopnosť využívať pri svojej práci asertívne techniky. „Teší nás záujem knihovníkov, ktorí sa zúčastnili už tretieho ročníka vzdelávacieho programu *Asertivita III*. Počas dvoch dní sme sa s lektormi zamerali na tému Komunikácia na základe hodnôt, ktoré knižnica zastáva nielen voči verejnosti, ale aj do vnútra organizácie,“ informovala Iveta Hurná, riaditeľka krajskej knižnice v Prešove, ktorá seminár pripravila s finančnou podporou Fondu na podporu umenia.

Zamestnanci knižníc, ktorí sa školenia zúčastnili, mali možnosť aktívne zlepšovať nielen svoje komunikačné schopnosti voči klientom a kolektívu firmy, no osvojili si aj komunikáciu na základe hodnôt organizácie. Ako uvádza Iveta Hurná: „S lektormi Danielom Rušarom a Rastislavom Ollém pracovali knižníci v menších skupinách, kde navzájom zdieľali svoje zážitky, mohli

Účastníci workshopu pri skupinových aktivitách

---

načúvať skúsenostiam iných knihovníkov a dôraz sa kládol aj na sebareflexiu účastníkov školenia.“ Podľa jej slov si vyskúšali všetky nadobudnuté zručnosti a techniky aj v praxi, vďaka zážitkovým aktivitám.

Krajská knižnica P. O. Hviezdoslava v Prešove organizovala toto školenie už po treťi raz: „Pri všetkých školeniach, ale o to viac pri vzdelávacích podujatiach na pokračovanie je podľa nás dôležité klásť dôraz na spätnú väzbu. Od účastníkov sme ju získali na základe osobných rozhovorov v priebehu seminára, no i anonymného dotazníka spokojnosti. Opakovane sme sa stretli s tvrdením, že knihovníci vzdelávanie o asertívite vyhodnotili ako zaujímavé či užitočné. Podľa ich slov dokážu lepšie riešiť občasnú konflikty či nedorozumenia vo vzťahu kolektív/ pracovník, zároveň aj čitateľ/návštevník,“ doplnila riaditeľka.

Keďže bol dotazník anonymný, vyberáme pár postrehov a pocitov účastníkov škole-

nia, bez uvedenia ich totožnosti: „Držím palce pri organizovaní podobných stretnutí, pretože je veľmi prospešné, keď sa knižnice navzájom spoznávajú a inšpirujú. Dúfam tiež, že dokážem využiť všetko, čo som sa naučila v praxi a v správnej chvíli si spomeniem na techniky, ktoré nám lektori predstavili.“ Ďalší názor hovorí: „Bola to zaujímavá skúsenosť. Bolo skvelé stretnúť ľudí, ktorí sú z rovnakej pracovnej sféry, riešia podobné, alebo aj rovnaké problémy. Zažiť prístup a pohľad iných na ten istý problém je poučné a inšpiratívne pre vlastný sebarozvoj. Tiež sa človek priučil tomu, ako sa dajú efektívnejšie vyjadrovať požiadavky a názory, napríklad aj vo vzťahu k vedeniu.“

Michaela Demková

Krajská knižnica

P. O. Hviezdoslava v Prešove

Útvar metodickéj, projektovej činnosti

a špeciálnych služieb

metodika2@kniznica-poh.sk

„EKO KAMOŠI“ / ECO FRIENDS

V porovnaní s minulosťou rezonuje téma ekológie v našom okolí čoraz častejšie. Keďže budovať vzťah k životnému prostrediu je dôležité už od malička, knihovníčky z oddelenia literatúry pre deti a mládež Okresnej knižnice Dávida Gutgesela pripravili pre svojich detských používateľov projekt s názvom EKOŠI KAMOŠI.

V mesiacoch apríl a august 2022 sa vďaka múdreho kompótu z knihy Zberný dvor od Branislava Jobusa dozvedeli žiaci Cirkevnej základnej školy s MŠ sv. Faustíny a deti z tábora Inkluzáčik, ako funguje recyklácia. Príbeh recyklácie sa však ne-

skončil v momente dočítania, ale naopak, práve vtedy začal. Na prvý pohľad zbytkové materiály sa počas tvorivej dielničky premenili na dekoratívne obrazy zdobené výšivkovými vzormi, na výrobu ktorých sme použili vyšívacie perá, kruhy a nite. Vyšívacie pomôcky pre deti zakúpila knižnica vďaka finančnej podpore Slovenskej asociácie knižníc v rámci projektu **Partnerstvo alebo Spojme svoje sily**.

Aby odkaz hlavného hrdinu príbehu, ktorý zanechal nielen svojim kamarátom zo zberného dvora ale aj nám, ostal živý, dostali deti na pamiatku malé prevkapanie

---

v podobe zvitku starých novín, na titulke ktorých boli fotografie z podujatia. Zábery boli vyhotovené minitermotlačiarňou, ktorá umožňuje šetriť toner a atrament a ktorú zakúpila knižnica rovnako s finančnou podporou Slovenskej asociácie knižníc.

Veríme, že účasť na podujatí Ekoši kamoši, cieľom ktorého bol rozvoj environmentálneho povedomia, fantázie a estetického

Prázdnujúce deti z tábora Inkluzáčik s vlastnoručne vyrobenými obrazmi

cítienia, ale aj zdokonalenie manuálnej zručnosti, sprostredkovala deťom tému recyklácie hrovou a náučnou formou a obohatila ich o nezabudnuteľné spoločné zážitky.

Mgr. Jana Lipková
oddelenie literatúry pre deti a mládež,
OKDG
lipkova@gutgesel.sk

Žiaci 3.roč. Cirkevnej základnej školy s MŠ sv. Faustíny vyrábajú obrázky zo zbytkových materiálov a zdobia výšivkovými vzormi

---

KONFERENCIA KNIŽNICE 2022 PRIESTOR PRE VŠETKÝCH / CONFERENCE LIBRARY 2022 A SPACE FOR EVERYONE

V roku osláv 30. výročia od založenia Slovenskej asociácie knižníc pripravila Správna rada SAK už tradičnú konferenciu pod názvom **KNIŽNICE 2022**, tentokrát s podtitulom **Priestor pre všetkých**. Uvedeným odborným knihovníckym podujatím nadväzuje na tradíciu konania celoslovenského podujatia s dôrazom na prioritu MK SR „*Knižnice ako miesto pre rozvoj komunit* –

podpora vzdelávacích a spoločenských aktivít“. Zámerom tohtoročného stretnutia je definovať a navrhnúť riešenia aktuálnych problémov slovenských knižníc a poskytnúť priestor na reflexiu aktuálneho diania vo sfére knihovníctva. Cieľom organizačného a prípravného výboru konferencie je nielen nadviazať na predchádzajúce konferencie a vyhodnotiť ich závery, ale ponúknuť pohľad

---

na odbornú činnosť knižníc v jednotlivých oblastiach. Program konferencie bude zameraný na premeny jednotlivých oblastí odborných činností, ktoré knižnice realizujú a ponúkajú svojim používateľom s osobitým pohľadom na dopad a význam súvisiaci s pandémiou COVID-19. Hlavným partnerom konferencie KNIŽNICE 2022 je Fond na podporu umenia.

Garantmi jednotlivých sekcií sú členovia odborných skupín a sekcií SAK – pre dlhodobý rozvoj a legislatívu, informačno-komunikačné technológie, edičnú činnosť a marketing knižníc, medzinárodnú spoluprácu a sekcie verejných a akademických knižníc. Program konferencie bude zameraný na nasledujúce oblasti:

1. Transformácia knižnično-informačných služieb – zmeny v službách ako reakcia na pandémiu a projekty knižníc – príklady úspešných spoluprác, využitých príležitostí čerpania prostriedkov.
2. Knižnično-informačné systémy knižníc – aktuálna situácia národného projektu a projektov v jednotlivých regiónoch.
3. Digitalizácia – problém zdá sa neriešiteľný?
4. Vzdelávanie knihovníkov – potreba systémovej zmeny.
5. Legislatíva a jej dopad na činnosť knižníc – autorský zákon, vysokoškolský zákon, vyhláška o publikačnej a umeleckej činnosti, ciele a merateľné ukazovatele kultúrnej politiky pre oblasť knižníc – problematika nosnej knižničnej siete.
6. Otvorená veda a otvorený prístup k EIZ – akčné plány akademických knižníc.
7. Komunitné aktivity verejných knižníc – spôsob boja proti sociálnej izolácii a dezinformáciám.

Počas konferencie dostanú priestor prednášatelia z rôznych typov knižníc, aby prezentovali a zdieľali poznatky získané z vedecko-výskumnej činnosti a dobrej praxe. Výstupom odprezentovaných odborných príspevkov bude recenzovaný e-zborník. Konferencia **KNIŽNICE 2022 – Priestor pre všetkých**, bude po dlhom čase priestorom na aktívne zdieľanie skúseností knihovníckej komunity mimo online prostredia, čím sa vytvorí priestor aj na neformálnu diskusiu. Názov odbornej celoslovenskej konferencie charakterizuje knižnice ako miesta, ktoré ponúkajú bezpečný, otvorený, verejný priestor pre neformálne stretávanie a stretávanie počas spoločenských a vzdelávacích aktivít, poskytujú knižnično-informačné služby, čím ponúkajú priestor na „stretnutie“ s informáciami a novými poznatkami. Počas COVIDovej doby patria knižnice medzi miesta, ktoré pomáhajú prekonať izoláciu a pri zachovaní všetkých pandemických opatrení prispievajú k preklenutiu dôsledkov pandémie, akými sú sociálna izolácia a nekritický konzum informácií.

Konferencia prinesie zvýšenie informovanosti o aktuálnych témach slovenského knihovníctva, zámeroch rozvoja do budúcnosti, o aktuálnych odborných témach a metodike odborných postupov, o centrálnych a spoločných projektoch knižníc, a o aktivitách knižníc navzájom so zámerom sieťovania. Prispejú k tomu aj otvorené diskusie počas konferencie a následné, neformálne stretnutia. Na konferenciu vás srdečne pozývame!

*Mgr. Katarína Matusková
odborná garantka konferencie
odborneog@vuczilina.sk*

1992 - 2022
Slovenská
asociácia
knižníc

Knižnice 2022

Priestor pre všetkých

LIVE EVENT

www.sakba.sk/kniznice2022

POZVÁNKA

NA KONFERENCIU

PRILHÁSA NA KONFERENCIU

Zámerom konferencie je definovať a navrhnuť riešenia aktuálnych problémov slovenských knižníc a poskytnúť priestor na reflexiu - aktuálneho diania vo sfére knihovníctva. Má za cieľ načrtnúť riešenia odborných problémov, ako aj predstaviť vízie najbližších rokov pre slovenské knihovníctvo.

DÁTUM

4. - 5. 10. 2022

ČAS

10.30-18.00hod

Knižnice 2022

Priestor pre všetkých

CELOSLOVENSKÁ ODBORNÁ KONFERENCIA

Záštítu prevzala ministerka kultúry Slovenskej republiky:

Natália MILANOVÁ

Celoslovenskú konferenciu organizačne a programovo zastrešuje Slovenská asociácia knižníc SAK vznikla ako záujmové zariadenie, ktorého hlavným poslaním je podpora rozvoja a spolupráce knižníc na Slovensku, čoho príkladom je aj organizovanie spomínanej konferencie.

PROGRAM

- ⇒ Transformácia knižnično-informačných služieb a príklady úspešných spoluprác
- ⇒ Knižnično-informačné systémy knižníc na Slovensku
- ⇒ Digitalizácia v celoslovenskom merítku
- ⇒ Vzdelávanie knihovníkov – potreba systémovej zmeny
- ⇒ Legislatíva a jej dopad na činnosť knižníc
- ⇒ Otvorená veda a otvorený prístup k EIZ
- ⇒ Komunitné aktivity verejných knižníc
- ⇒ Metodika CREPČ a CREUČ

Hlavný partner

Z verejných zdrojov podporil

u. fond
na podporu
umenia

www.sakba.sk/kniznice2022

„VČELA AKO SUPER STROJ ALEBO AKO SME
HEADALI KRÁLOVNŮ“

Keď príde obdobie prázdnin, žiadne z detí nemyslí na školu. Behajú bezstarostne po vonku, nechávajú si rozviesť vlasy pokojným letným vánkom a sem-tam odoženú nežiaducu muchu, osu alebo včelu. Málokto sa však zamyslí, čo to okolo neho vlastne lieta. Hlavne, aby ho to nepoštípalo. A takú informáciu, že včela môže použiť svoje žihadlo iba raz počas života a potom zomrie, vie už aj malé dieťa. Ale mnoho ďalších vecí o včelách nevedia ani dospelí.

V Letnej knižnej školičke, programe realizovanom Petržalskou knižnicou s finančnou podporou Slovenskej asociácie knižníc pre rok 2022, sme v rôznych dňoch na pobočkách Vyšehradská a Furdekova privítali včelára, pána Dedinského aj so svojimi

„zverencami“ – včeličkami. Keďže nám počasie prialo, deti si urobili pohodlie pod stromami na dekách, rodičia na stoličkách a tým najmenším sa určite aspoň snívalo v kočíku o sladkom mede.

Kto čakal iba jednu z monotónnych, pomaly plynúcich prednášok o živote včiel, na aké sme možno zvyknutí zo školy, odchádzal príjemne prekvapený a vyzbrojený slušnou dávkou sviežich informácií. Reakciou sa zapojila aj pani, ktorá patrí k starším ročníkom: „*Netušila som, že včela má päť očí, všade je nakreslená len s dvoma veľkými očami!*“

Málokto tiež zrejme vie, že predkovia súčasnej včely boli mäsožraví. Až kým im nezachutil peľ.

To, že včelia kráľovná je najdôležitejšia

---

z celého úľa, vedľa zrejme všetci. No dnes sme sa dozvedeli aj to, že počas zimy ju včely chránia tak, že okolo nej tvoria chumáč zo svojich tiel, cez ktorý nemá šancu preniknúť chlad. A aby nezmrzli včely, čo sú po okrajoch, každú chvíľu sa v tomto kľbku striedajú a menia. Iba kráľovná zostáva v strede.

A kto je najväčším nepriateľom včely? Ak by ste hádali, že sršeň, osa alebo nejaký vtáčí predátor, boli by ste celkom vedľa. Včelám najviac ubližujú ľudia. No pán Dedinský nám prezradil, ako môžeme aj my aspoň trochu prispieť k ochrane včielok na sídliskách – stačí im vybudovať malý hmyzí hotel alebo včelí domček. Návod a inšpirácie sa dajú ľahko nájsť aj v knihách, ktoré má naša knižnica vo фонде. Okrem toho máme v Petržalke aktívne rozbehnutý projekt tzv. mestských včiel, ktoré sú

chované na streche Auparku. Rovnako si môžeme pri prechádzkach po Petržalke všimnúť miesta, ktoré pravidelne nie sú pokosené – aby si včely vedeli nájsť svoje miesta plné kvetov.

Pán Dedinský zapojil deti aj do výroby sviečok z vosku – vlastnoručnú úhľadnú sviečku podľa jednoduchého návodu zvládli aj tí najmenší. A po práci prišlo sladké prekvapenie: ochutnávka rôznych

---

druhov medu. Deti, aj dospelí si mohli vybrať, či skúsia med ochutený kakaom, škoricou, vanilkou alebo rôznym ovocím. Veľký úspech zožal jahodový alebo aj závorový med.

Na záver nám pán včelár predstavil svoje včielky v prenosnom úli, ktorý bol dômy-

selne spravený z dvoch sklenených tabúl, medzi ktorými sa mrvili včely. Povzbudil deti slovami: „Kto nájde kráľovnú, dostane milión eur! Len neviem, kto mu ich vyplatí.“

*Mgr. Zuzana Havierová
vedúca detskej pobočky Furdekova,
Miestna knižnica v Petržalke*

ČÍTANIE POD ROZKVITNUTOU ČEREŠŇOU / READING UNDER A BLOSSOMING CHERRY TREE

ÚSPEŠNÝ PROJEKT VEREJNEJ KNIŽNICE MIKULÁŠA KOVÁČA S AUTORMI DETSKEJ LITERATÚRY

Verejná knižnica Mikuláša Kováča (VKMK) v Banskej Bystrici pripravila a realizovala v rámci svojich projektových aktivít v mesiacoch marec – jún 2022 projekt s názvom *Čítanie pod rozkvitnutou čerešňou*.

Projekt z verejných zdrojov podporil **Fond na podporu umenia**, ktorý bol hlavným partnerom projektu.

Išlo o sedem zaujímavých autorských besied, s jednou maliarkou a šiestimi tvorcami sloven-

skej detskej literatúry. Besedy boli určené žiakom 1. stupňa banskobystrických základných škôl a spolu sa pri podujatiach vystriedalo viac ako 160 spokojných detských návštevníkov.

Cieľom projektu bolo privítať na pôde našej knižnice spisovateľov detských kníh, pripraviť deťom nezabudnuteľný zážitok a osobný kontakt so skutočným spisovateľom.

Andrea Magová (maliarka), **Katarína Škoprupová**, **Gabriela Futová**, **Petra Nagyová Džerengová**, **Mírka Ábelová**, **Braňo Jobus** a **Marcel Páleš** boli hosťami interaktívnych autorských besied v knižnici a priniesli deťom

radosť a umocnili v nich lásku ku knihám, príbehom a literatúre.

Témy kníh besedujúcich hostí niesli v sebe silné odkazy ako napríklad priateľstvo, empatia, dôvera v svoje schopnosti, inakosť, zodpovednosť za svoje činy, láska k zvieratám, prvá detská láska, ale i fantázia siahajúca až ku hviezdám.

Prvé podujatie *Čítania pod rozkvitnutou čerešňou* otvorila maliarka **Andrea Magová**. Tá pred deťmi slávnostne odhalila jej obraz na plátne maľovaný akrylom, vytvoreným pre túto príležitosť. Znázornila čítajúcu dievčinu pod čerešňovým stromom, ktorá je ponorená do sveta príbehu a nevníma svet okolo nej.

Aj sám strom akoby chcel nazrieť do sveta príbehu a posielal lupene „čítať“ rovnaké riadky fantázie ako dievčina. Tá svojím telom prekrýva kmeň stromu a spolu (vdaka príbehu) tvoria jedno. Aj takto sa dá chápať výklad obrazu, ktorý sa stal symbolom ďalších besied prebiehajúcich v pobočke Sásová.

Deti si v tvorivých dielňach s pani maliarkou vytvorili vlastné čerešňové stromy a neskôr všetky besedy so spisovateľmi končili práve podobnými spoločnými tvorivými dielňami, ktorých výsledkom bol strom na výkrese vo formáte A2 vytvorený technikou koláže.

Besedy sa uskutočnili vo viacerých pobočkách knižnice. Atmosféru *Čítania pod rozkvitnutou čerešňou* vždy dotvárala (okrem obrazu) i prenosná dekoratívna kulisa z dielne **Eternalflowers.eu** a umelkyne **Martiny Oberhauserovej** – strom čerešne. Pod rozkvitnutým stromom bola po celý čas trvania projektu uložená 1 kniha od každého zo 6 literárnych hostí.

Autorské besedy sa niesli vo veselom a tvorivom duchu. Na úvod každého podujatia knižničička privítala a predstavila deťom hosťa

Petra Nagyová Džerengová s deťmi

Andrea Magová

Katarína Škorupová

Gabriela Futová

ako aj hlavnú myšlienku projektu. Jedinečnosť každej besedy vychádzala zo samotného hosťa, ktorý ozvláštnil podujatie svojím originálnym spôsobom.

S **Katarínou Škorupovou** sa deti zasmiali na slovných prešmyčkách, ktoré dali slovám smiešny význam a maľovali fixkou na pomaranče.

Gabika Futová porozprávala deťom o jej domácom zverinci a všetkých milo prekvapil prednes prózy jednej žiačky z jej diela *Dokonalá Klára*.

Petra Nagyová Džerengová použila bábký a spolu s deťmi predviedla inscenované čítanie z diela *Klára a iglu*.

Mirka Ábelová odhalila deťom pikošky zo života s jej deťmi a psom Montym, ktoré ju inšpirovali k napísaniu knihy *Pes Moko a jeho oko*.

Braňo Jobus predviedol hudobno-zábavné predstavenie a pobavil deti príhodami zo života muflóna Ancijáša.

Marcel Páleš sa nechal deťmi vypovedať až do špiku kosti a povzbudzoval ich k zvedavosti. Deti v rámci besied dostali vždy priestor aj na otázky pre spisovateľa a zažili s ním aj bližší kontakt pri tvorivých dielňach a záverečnom fotografovaní.

Projekt úspešne splnil svoj cieľ – po niekoľkoročnej prestávke uviesť viacerých tvorcov detských kníh v Banskej Bystrici na pôde Verejnej knižnice Mikuláša Kováča a motivovať deti k čítaniu. Projekt zároveň prepojil tri druhy umenia: literárne, maliarske (umelecký obraz) a tvorivé (strom čerešne od umelkyne a zároveň od detí).

Autorkou projektu a jeho realizátorkou bola **Mgr. Zuzana Kubašáková**. Sama je autorkou viacerých kníh pre deti a mládež a v súčasnosti pracuje v pobočke VKMK Sásová. K sa-

Mirka Ábelová

Braňo Jobus

Marcel Páleš

motnému projektu Čítanie pod rozkvitnutou čerešňou hovorí:

„Moment, kedy svet navôkol prestáva existovať a oživa svet fantázie, je čarokrásny pocit, ktorý dieťa môže zažívať iba pri čítaní alebo pri snívaní. Preto čítajme a snívajme.“

Mgr. Zuzana Kubašáková
Verejná knižnica Mikuláša Kováča
Banská Bystrica
rudohorska@vkmk.sk

Aj keď sme si na tohtoročnú jar museli trošku počkať, predsa len po dlhých studených a snehom zaspaných týždňoch prišla. Na hrejivé slnko a dlhšie dni začala pozvoľna reagovať aj príroda.

Práve v mesiaci máj, kedy sa všetko prebúdzá sme sa rozhodli v Podtatranskej knižnici v Poprade odštartovať projekt Rastieme na zeleno. Projekt podporila Slovenská asociácia knižníc prostredníctvom výzvy „Partnerstvo alebo Spojme svoje sily 2022“.

Cieľom projektu bolo zviditeľniť potrebu zveľadovania a ochrany životného prostredia a zvýšiť záujem o detskú náučnú literatúru. Prostredníctvom tvorivej dielne rozvíjať motorické zručnosti a poskytnúť možnosť zmysluplného trávenia voľného času v priestoroch knižnice.

Počas tvorivých dielní sa žiaci naučili sadiť

rastlinky do črepníkov. Získali cenné informácie o starostlivosti rastlín. Výsledkom ich snahy je tiež možnosť opakovane prichádzať do knižnice a o zasadené rastliny sa starať.

Na začiatku stretnutia sme si so žiakmi prečítali z krásne ilustrovanej knihy Sme záhradníci, ktorú napísala Joanna Gainesová s deťmi.

V skutočnom príbehu rodina zachytáva svoje dobrodružstvá pri budovaní vlastnej záhrady. Kniha rozpráva o tom, ako sa rodina Joanny Gaines dostala od pestovania jednej malej paprade k veľkej záhrade. Nebolo to však jednoduché. Nevyhli sa ani počiatočným neúspechom: „Vedeli ste, že aj príliš veľa lásky môže rastlinu zabiť?“ S deťmi sme si na rastlinách ukázali, čo všetko im môže ublížiť: ako jeden malý chrobáček, ktorého deti najprv ani nezbadali, môže

postupne zabiť celú rastlinu, alebo aké nebezpečné sú lúče priameho slnka. Rodina v našom príbehu však všetky prekážky prekonala a nevzdala sa.

Deti čakala ešte jedna aktivita, ktorá ich delila od toho, aby sa z nich stali pestovatelia ich vlastnej izbovej rastliny.

Rozdelili sa do dvojíc a vybrali si rastlinu, ktorá im bola najviac sympatická. Ich úlohou bolo naučiť sa ju správne presadiť. Krok po kroku sme si vysvetľovali ako kvety pestovať, hnojiť a starať sa o ne. Ukázali sme si, ako nevinne vyzerajúci plastový košíček, ktorý sme našli ukrytý v substráte môže rastliny pomaly udusiť, ale aj ako zistíme, že rastlinky sú pripravené na polievanie. Z prečítaného príbehu sme sa poučili: aj napriek tomu, že počas presádzania sme videli pár zhnitých koreňov, nevzdali sme sa! Pretože tie najlepšie a naozaj dôležité veci v živote stoja veľa úsilia a trpezlivosti.

Po presadení kvietkov sme sa s kvetinami

presunuli do tej časti knižnice, kde ich pri opakovanej návšteve knižnice deti vždy nájdu. Tešíme na ďalšie stretnutie s deťmi pri stojane s ich „rastlinnými detičkami“.

Nič neevokuje jar tak, ako hrabanie sa v hline a jarné presádzanie. Je to zaujímavý proces, ktorý deti fascinuje: dokonalo zladuje zábavu, zmyslové zážitky a praktické zručnosti.

Projektom sme deťom priblížili prírodu a vytvorili tak vzťah k rastlinám, k životnému prostrediu. Prostredníctvom zaujímavého príbehu z knihy Joanny Gainesovej sme deti zaujali a mali možnosť sa zamyslieť nad zmysluplným trávením voľného času v záhrade. Po všetkých aktivitách sme si aj my s deťmi mohli povedať: „*Sme záhradníci!*“

V knižnici spolu môžeme rásť aj takýmto spôsobom...

*Bc. Ivana Jakubčáková
Podtatranská knižnica v Poprade
ivanaukis@kniznicapp.sk*

TEKOVSKÁ KNIŽNICA V LEVICIACH OSLAVUJE / THE TEKOV LIBRARY IN LEVICE CELEBRATING

Rok 2022 je pre Tekovskú knižnicu v Leviciach rokom dvoch významných jubileí, **70. výročia otvorenia a sprístupnenia knižnice** a **30. výročia projektu určeného na podporu čítania detí v Leviciach Čítam, čítaš, čítame**. V historickom pôsobení knižnice bola okrem poskytovania kvalitných a komplexných knižnično-informačných služieb vždy prioritná práca s deťmi a ich vedenie k návšteve knižnice a k registrácii za čitateľa.

Vďaka projektu a systematickej práci s deťmi sa knižnica stala centrom záujmu štátnych a verejných inštitúcií, médií, škôl a zariadení voľnočasových aktivít v celom regióne. Dlhoročným pôsobením na čitateľskú verejnosť a spolupracou so školami a pedagógmi sa projekt vyprofiloval na vysoko profesionálnu knihovnícku prácu,

ktorá smerovala k motivácii detí k návšteve knižnice, k zvyšovaniu záujmu o čítanie kníh, ako aj k získavaniu čitateľských kompetencií detí.

Každý rok počas desiatich mesiacov realizovala vzdelávacie, zábavné, ako aj súťažné aktivity, ktorých hlavným cieľom bolo, aby sa čítanie kníh a trávenie času v knižnici stalo pre deti atraktívne a príťažlivé. Tieto aktivity sa odzrkadlili aj na počte detských čitateľov, ktorí tvorili vždy okolo 47% z celkového počtu registrovaných čitateľov. Príchodom pandémie, prijímaním opatrení, strachom z nakazenia sa, či zatváraním knižnice bola dobre rozbehnutá činnosť utlmená. Štatistickým porovnávaním rokov pred pandemiou s rokom 2021 bolo dokázateľné, že rapídne poklesla práve kategória čitateľov do 15 rokov o 1796 použí-

Záver ukončenia projektu čítania detí v Leviciach

---

vateľov. S vedomím, ako ľahko sa dá prísť o čitateľa a aké ťažké je získať ho späť, sa knižnica pustila do aktivít o znovunavrátanie detí do knižnice.

Tridsaťročná existencia projektu čítania detí v Leviciach a jeho jubilea v roku 2022 sa stali výzvou pre získanie každého detského čitateľa. Kreatívny tím knihovníkov našaroval maratón zaujímavých podujatí, oslovoval riaditeľov škôl, pedagógov a rodičov. Marketingové aktivity namieril na informovanosť verejnosti a médií, realizoval projekty na najlepšie a najatraktívnejšie podujatia tak, aby knižnica bola vždy plná detí.

Pomoc a podporu hľadala knižnica aj u Slovenskej asociácie knižníc, kde v rámci programu Partnerstvo alebo spojme svoje sily získala finančnú podporu. Vďaka nej bola naša snaha završená slávnostným ukončením 30. ročníka projektu čítania

detí spojeným s oslavou 70. výročia knižnice. Na podujatie boli pozvaní riaditelia základných škôl, pedagógovia, médiá, významní predstavitelia v oblasti vzdelávania a samozrejme – deti. Zámerom bolo pozvať čo najviac detí, aby videli, že knižnica je pre nich vždy otvorená. V prenajatej kinosále s kapacitou 350 miest, ktorá sa nachádza v susedstve knižnice, bolo plno.

Knižnica vďaka podpore SAK pripravila pozvánky do knižnice, ktoré dostávali deti a dospelí hneď pri vstupe a zabezpečila honorár pre herca. Program bol veselý aj vážny, predovšetkým však zameraný na vyhlásenie víťazov súťažnej časti projektu a na ocenenie najlepších detských čitateľov. O zábavu detí sa postaral levický herec Roman Mihálka, ktorý v roli údržbára knižnice, vtipne deti pozýval do knižnice, ktorú im predstavil ako najúžasnejšie miesto na

Riaditeľka TK v Leviciach PhDr. Vlasta Kollárová a herec v roli údržbára Roman Mihálka

---

svete. Jeho vystúpenie bolo doslova živou reklamou.

Dôstojné a slávnostné podujatie dvojnásobného výročia knižnice prebehlo vo fantastickej atmosfére so skvelým programom

detí zo ZUŠ Pála Kadosu v Leviciach, ktorý vyvrcholil veľkou bubnovou šou.

*PhDr. Vlasta Kollárová,
Tekovská knižnica v Leviciach
tklevice@kniznicalevice.sk*

KNÍŽNICA OTVORILA ZÁHRADU PIATICH ZMYSLOV / THE LIBRARY OPENED A GARDEN OF FIVE SENSES

Knižnica pre mládež mesta Košice so svojimi devätnástimi pobočkami po celom meste pripravuje ročne až sedemsto podujatí, ktoré sú prioritne určené deťom a rodinám. Ich súčasťou sú aj podujatia pre deti s rôznym typom hendikepu, alebo skupiny z marginalizovaných komunít. Aj z tohto dôvodu sa knižnica stále snaží prichádzať s novými typmi podujatí, ktoré by boli aj pre tieto skupiny motivačnými učiť sa, zažívať radosť a viac si všímať svet, ktorý je tu taký farebný a krásny aj pre nich. Jedným z najnovších projektov s možnosťou prí-

pravy sprievodných podujatí je zriadenie záhrady piatich zmyslov, ktorá má byť oázou pokoja naozaj pre všetkých.

• *Knižnica pre mládež mesta Košice v pobočke Nezábudka otvorila špeciálnu záhradku. Vznikla v priestoroch letnej terasy v rámci projektu Záhrada piatich zmyslov a je určená tak na skupinové podujatia venované prírodnej terapii ako na odpočinkový relax s knihou počas letných dní.*

O jej vzniku, fungovaní a cieľoch sme sa

---

rozprávali s autorkou myšlienky nového knižničného projektu Natáliou Malíkovou, ktorá pracuje v knižnici ako projektová pracovníčka.

- **Priestory letnej terasy pobočky Nezábudka zatriktívnila novovytvorená oddychová zóna. Nazvali ste ju Záhrada piatich zmyslov. Povedzte nám, kedy a ako vznikol prvotný nápad, ktorý ste aktuálne pretavili do realizácie tohto zeleného projektu?**

Veľkou motiváciou k vytvoreniu projektu Záhrada piatich zmyslov bola výzva Slovenskej asociácie knižníc v rámci programu Partnerstvo alebo Spojme svoje sily 2022. Program sa tentokrát niesol v duchu projektov zameraných na tému „Zelené knižnice“. Našou najviac zelenou knižnicou je pobočka Nezábudka, ktorá disponuje krásnou letnou terasou. Tá v lete slúži pre jej návštevníkov ako čítareň a je zároveň ideálnym miestom na letné podujatia

a aktivity s deťmi či dospelými. Preto sme sa rozhodli dať tejto letnej terase ďalšie zaujímavé využitie. Koncept záhrady piatich zmyslov je v poslednej dobe v zahraničí veľmi rozšírený.

Tento termín označuje záhradku, ktorá využíva rastliny a prírodu ako formu terapie pre deti ale aj dospelých. Takéto formy špecializovanej záhrady dokážu svojim návštevníkom zlepšiť kognitívne, sociálne a emocionálne schopnosti. Nachádzajú sa v nej rastliny a rôzne doplnky, ktoré majú pôsobiť na všetky zmysly. Som veľmi rada, že tento koncept sa ujal aj u nás v Košiciach a finančne ho podporila Slovenská asociácia knižníc a Mestské lesy Košice.

- **Záhrada piatich zmyslov je teda miesto bohaté na rastlinky a zaujímavé exteriérové doplnky, ktoré majú slúžiť na praktizovanie tzv. zelenej terapie. Čo konkrétne ste pre návštevníkov a používateľov letnej terasy pripravili a podľa**

čoho ste zvolili prvky a rastlinky, ktoré tvoria tento zelený kútik?

Záhrada je rozdelená na jednotlivé bloky rastlín, ktoré pôsobia na konkrétny zmysel. Zelená farba rastlín a rôzne ďalšie kontrastné farby použité napríklad v doplnkoch záhrady pôsobia stimulujuco a upokojujúco. Ušiam návštevníkom záhrady určite ulahodí hudobná stena, pri ktorej sa z detí (ale aj dospelých) na chvíľu môžu stať malí hudobníci. Tá dopĺňa prirodzené zvuky záhrady, či už je to šušťanie rastlín, zvuk vetra či hmyzu. V záhradke majú svoje miesto aj rôzne aromatické rastliny, či bylinky, ktoré veríme svojou vôňou navodia príjemné spomienky a pocity. Všetky druhy zasadených rastlín dajú deťom skvelú príležitosť ako objavovať rôzne textúry listov a kvetov. Súčasťou záhradky sú aj bylinky, ktoré sú vhodné na konzumáciu ako oregano, tymian, mäta alebo medovka.

• **Vieme, že záhrada má potešiť oči náv-**

števníkov a vytvoriť pre nich miesto, kde si radi posedia s knihou. Detiskí knihovníci, však vedia s takýmto priestorom urobiť aj oveľa viac. Aké s ním máte plány vy? Aké možnosti využívania ste ešte pre tento priestor vymysleli?

Detským návštevníkom chceme našu záhradku predstaviť aj prostredníctvom interaktívnych pracovných listov. Vďaka nim zábavnou formou predstavíme záhradku, rastliny, ktoré sa v nej nachádzajú a môžu si precvičiť tiež každý zo zmyslov. V rámci aktivít si deti otestujú jednak svoje vedomosti ale zabavia sa napríklad aj pri maľovaní kameňov, ktoré sa potom už stanú súčasťou našej záhradky. Veríme, že tento priestor sa stane miestom, o ktoré sa budeme spoločne starať a postupne ho budeme spolu s návštevníkmi ďalej dotvárať a zdokonaľovať.

Ing. Viera Ristvejová,

Knižnica pre mládež mesta Košice

viera.ristvejova@kosicekmk.sk

Z NAŠICH VYDANÍ

TLIB – TRENDS IN LIBR@RIES XXI. ROČNÍK / TLIB – TRENDS
IN LIBR@RIES XXI.

XXI. ročník Tlibu je za nami...

V dňoch 24. – 25. mája 2022 sa uskutočnil už XXI. ročník odborného seminára pre knihovníkov a informačných špecialistov s medzinárodnou účasťou **TLib 2022**. Prebiehal v spoločenskej sále Štátnej vedeckej knižnice v Banskej Bystrici (ŠVK BB) a venoval sa téme – *Kníha jej premeny a perspektívy*.

Súčasťou podujatia bol aj 6. ročník fóra mladých knižnično-informačných špecialistov tzv. Knižničný inkubátor s témou *Knižný dizajn*. Na podujatí odznelo spolu 17 príspevkov, z toho štyri zahraničné: zo Srbska (Slovenské vydavateľské centrum, Báčsky Petrovec), z Rakúska (Viedenská mestská knižnica, Viedeň), z Poľska (Vojvodská verejná knižnica E. Smolku, Opo-

le) a z Čiech (Tomski&Polanski, Praha).

Podujatie sa uskutočnilo osobne (bez obmedzení) – prednášajúcich a hostí v počte 126, s možnosťou online prenosom pre prihlásených účastníkov (22). Videozáznamy z odborného seminára si môžu záujemcovia pozrieť:

prvý deň: <https://youtu.be/52yzmsb4hB0>

druhý deň: https://youtu.be/j_LjE54scXQ.

Seminár otvorila riaditeľka ŠVK BB – PhDr. Blanka Snopková, PhD., nasledovali pozdravy hostí. Najskôr sa prítomným prihovorela predsedníčka Spolku slovenských knihovníkov a knižníc (SSKK) Mgr. Helena Mlejová a pani Ing. Alena Poláčiková za Slovenskú asociáciu knižníc (SAK), ktorá povedala: „Každoročne sa veľmi radi stre-

Prihovor riaditeľky ŠVK BB Blanky Snopkovej

---

távame v týchto priestoroch knižnice. Je to knižnica, ktorá má dušu. Je to priestor, kde pracujú výnimoční ľudia s výnimočnými schopnosťami a vlastnosťami. My si to veľmi ako účastníci vážime. SAK je veľmi šťastná a každoročne sa teší, keď môže odborné ale finančne prispieť. Je nám vzácné, že sa vidíme naživo, nielen cez webináre, cez obrazovky...“

V prvom rokovačom dni odznelo 8 príspevkov, ktoré sa venovali Knihe jej premenách a perspektívam.

doc. PhDr. Zoltán Rédey, PhD., vedecký pracovník z Multifunkčného kultúrneho centra Univerzitnej knižnice v Bratislave, poukázal na fakt, ako kniha „nosič informácií“ v priebehu dejín menila svoju materiálnu podobu od tabuľky, zvitku či kódexu až po súčasné typy a formáty knižných publikácií vrátane elektronických. Pričom zdôraznil, že zmeny, ktorými pritom prešla, sa najvýraznejšie prejavili práve na jej vonkajšom vzhľade, tvare i grafickej forme, dizajnu – vizuálu vôbec. Pokúsil zodpovedať nasledovné otázky: Ako a nakoľko sa podieľa vizuálna stránka knihy na jej celkovej výpovednej hodnote? Čím bol ovplyvňovaný a čo všetko ovplyvňoval vizuál knihy od jej vzniku po dnešok a k čomu smeruje jej ďalší možný vývoj (napríklad aj vzhľadom na formy ako e-kniha alebo audiokniha)? Aké má vyhliadky do budúcnosti tradične ustálená a osvedčená podoba knihy?

Dr. Vladimír Valentík, riaditeľ Slovenského vydavateľského centra a predseda Slovenského kultúrneho klubu v Srbsku uviedol, že nové technické a technologické vymoženosti z konca 20. storočia až po sú-

časnosť sugerujú možný zánik knihy v tvare akú ju poznáme stáročiami a transformáciu jej formy do elektronickej podoby. Zdôraznil, že tradičná forma knihy je nenahraditeľná, ak ju ako objekt estetizujeme a začneme vytvárať knihy ako umelecké objekty. Výzvou je vyhľadať balans medzi obsahom knihy a jej formou. Skonštatoval, že tradičná forma knihy si vyžaduje v súčasnej dobe byť výraznejšie estetizovaná a musí podriaďiť svoju bibliopraktickú funkciu, podmienenú predovšetkým ekonomickým pragmatizmom jej umeleckému ozvláštneniu a výraznejšej prítomnosti umeleckej funkcie aj na úrovni jej fyzickej existencie. Myslí si, že nenáročne, konvenčne grafický upravenú knihu akú bežne poznáme v súčasnosti potrebujeme konfrontovať so skúsenosťami book art vo výtvarnom umení v druhej polovici 20. storočia v podobe unikátnych kníh.

Keďže **Mgr. Dr. Franz J. Gangelmayer, M.A.**, z Viedenskej mestskej knižnice vo Viedni sa nemohol zo zdravotných dôvodov zúčastniť seminára, jeho príspevok odprezentovala naša kolegyňa Bc. Katarína Němcová z Oddelenia medzinárodnej spolupráce. Citovala autora príspevku slovami: *„Krásne a starostlivo vyrobené knihy vytvárajú kultúrnu kontinuitu naprieč generáciami a sú fyzickým dôkazom kultúrnej participácie. Ich skladovanie a prezentácia vo verejných a súkromných priestoroch je pre kultúrnu klímu prinajmenšom rovnako dôležitá ako stromy pre prirodzenú klímu. Stará kniha svojou obálkou, predsádkami, starými provenienčnými a ručne písanými poznámkami, ilustráciami, papierom, vodoznakmi a tiež stopami knihomoľov predstavuje celok, ktorý vie povedať zák-*

ladné veci o svojom mieste vo svojej dobe a o svojom osude. Zberatelia kníh v žiadanom prípade nie sú „len“ bibliofili, pri zberateľstve sa niektorí sústreďujú na obsah kníh, alebo zvažujú kúpu knihy ako formu investície do budúcnosti. Bez ohľadu na to, aké dôvody v konečnom dôsledku motivujú ľudí zbierať knihy – zberateľstvo kníh má dlhú tradíciu s rôznymi aspektmi.“ Jednotlivé aspekty postupne podrobnejšie rozoberala. Zamýšľala sa aj na skutočnosťou, či pandémia zmenila niečo, čo zistili pracovníci antikvariátov.

Nasledovala prednáška **Mgr. Petra Cabadaja z Martina**, momentálne v slobodnom povolání, ktorý zhodnotil vklad Jana Vrtíleka a jeho dcéra Lidy Mlichovej v kontexte slovenskej knižnej kultúry. Svoje vystúpenie ukončil slovami: „*Pevne verím, že v dohľadnom čase vznikne monografia, ktorá celistvo, komplexne a v širších historických, kultúrnych a umelec-*

Peter Ďurík - ukážky z knižárskej dielne

kých súvislostiach ozrejmi a zhodnotí bohaté dielo Jana Vrtíleka a jeho dcéry Lidy Mlichovej. Momentálne sa len musíme uspokojiť s konštatáciou, že ich umelecké knižné väzby vyžarujú silný zážitok krásy, nefalšovanú autentickú emóciu. Keď mlčky stojíte pri týchto excelentných opusoch, zisťujete, že skutočná krása nie je v rýchlosti, udychčanom cestovaní, bezhlavom hnaní sa za výsledkami, cieľom. Cieľ nie je cieľ, cieľ je koniec. A my predsa nechceme končiť, chceme meditovať, dýchať, obdivovať, milovať, dúfať, snívať. Trpezlivo obracať jednotlivé stránky a potom si vziať ďalšiu knihu, iný fascinujúci príbeh...“

Po obedňajšej prestávke si mohli prítomní vypočuť ale i **vedieť ukážky jeho krásnych bibliofilií**, taktiež Martinčana **Petra Ďuríka**. Svoju prednášku nazval **Povýšenie knihy ako priemyselného produktu na umelecký artefakt**. V nej oboznámil prítomných, že na začiatku 90. rokov, v čase nástupu demokracie a počítačov sa kniha stala tovarom. Komerčia nesmiernym spôsobom poznačila a ovplyvnila výrobu knihy. Začala určovať, čo je dobré a čo je zlé. Kto nebol ochotný prispôbiť sa, bol z kola von. Náročnejšia kniha potrebuje sponzorov a z toho vyplýva plnenie ich požiadaviek v duchu – nie je pekné, čo je pekné, ale čo sa komu páči. Keďže nechcel byť zajatcom želaní tých ostatných, donútila Petra Ďuríka otvoriť dvere na Knižárskej dielni Ľudmily Mlichovej a začať robiť bibliofílie. Ako sa priznal: „*Zažiadalo sa mi robiť knihy podľa vlastných predstáv, bez diktátu trhu a podmienok vydavateľa...“*

Prostredníctvom príspevku **Mgr. Igo-**

ra Váleka sa mohli prítomní dozvedieť, že dobrých knižných ilustrácií nikdy nie je dosť. Sú totiž priam také potrebné, ako májový dáždik. V prenesenom slova zmysle je to tak aj s dobrými ilustráciami vo vzťahu k čitateľom, ktorých – akokoľvek je text v knihe dobrý – práve ilustrácia knihy pritiahne, v horšom prípade odradí. No a pravdaže, je to tak aj s ilustrátormi, tvorcami. Lebo ak hovoríme o dobrej knihe, tá musí mať v dvojicu seberovných rodičov – spisovateľa a ilustrátora. Zdôraznil, že v prípade Stana Lajdu a jeho doterajšej časti diela, ktorou je práve ilustrácia kníh, toto všetko platí. **Mgr. Helena Mlejová**, ktorá zastáva funkciu predsedníčky SSKK a pôsobí ako členka Ústrednej knižničnej rady uviedla spoločný príspevok, ktorý vytvorili s **Mgr. et. Mgr. Ivetou Hurnou**, riaditeľkou Krajskej knižnice P. O. Hviezdoslava v Prešove – s názvom *Okno do Palestíny – tradície*

kníh, čítania a projekty na podporu čitateľskej gramotnosti. V úvode konštatovala, že knihy sú súčasťou kultúry od nepamäti. Prednášajúca priblížila ich ako súčasť palestínskej spoločnosti, so zaujímavými ukázkami formy knihy a spôsobom ich prezentácie v online prostredí. Predstavila projekty kultúrnych inštitúcií a knižníc, (National Reading Campaign -Týždeň národného čítania), Mobilná knižnica, ktorých cieľom je rozvoj čitateľskej gramotnosti a podpora vzťahu k čítaniu v tomto kultúrno rozmanitom prostredí. Konštatovala, že súčasná palestínska literatúra je izolovaná a vďaka spoluprácam s partnermi z rôznych krajín sveta má šancu rozšíriť sa. Je presvedčená, že v rámci literárnej výmeny sa zrealizuje prekladu palestínskej tvorby na Slovensku v OZ Slniečkovo a naopak, a podarí aj arabský preklad vybranej slovenskej detskej knihy.

Vo svojom príspevku sa **Ing. Jozef Gross**,

Výstava fotografií Tomáša Hulíka

---

spolumajiteľ Slovart G. T. G. v Bratislave zameria najmä na porovnanie „knížneho priemyslu“ v Európe. Oboznámil prítomných s objemom predaných a vydaných kníh v európskych krajinách; porovnanie formy, obsahu a zamerania kníh. Prítomných zaujala informácia, že 7 z 10 veľkých vydavateľských skupín sídli v Európe (aj keď podliehajú taktiež globalizácii), ale nie na úkor kvality. Najdôležitejšie svetové veľtrhy sa konajú v Európe, 150 000 zamestnancov je zamestnaných v Európe vo vydavateľskom priemysle a viac ako 500 000 publikácií za rok sa vydáva v Európe. Na záver svojej prezentácie priblížil z praxe knižnú distribúciu na Slovensku svojou spoločnosťou.

Po poslednej prednáške sa účastníci odborného seminára presunuli pred spoločenskú miestnosť, kde popredný fotograf **Tomáš Hulík** previedol prítomných svojou výstavou – *Odvrátená strana Slovenska*. Na 36 veľkoformátových fotografiách zaznamenal podoby Slovenska svojím citlivým vnímaním. Autor sa zamyslel nad tým, aké je teda naše Slovensko. Je naozaj také čarovné, ako si myslíme? Prítomní si mohli zakúpiť aj rovnomennú obrazovú publikáciu.

V druhý deň seminára odzneli inšpiratívne príspevky, ktoré boli súčasťou **Knížničného inkubátora**. Určené boli skôr mladej generácii a týkali sa **knížneho dizajnu**. V prvej časti vystúpili zväčša mladí dizajnéri.

Mgr. art. Kristína Šebejová je grafická dizajnérka, v súčasnosti pôsobí v Bratislave v štúdiu Milk. Venuje sa hlavne editoriaľ dizajnu, vizuálnemu editingu

a dizajnu kníh. V Prešove spolupracovala na projekte zaoberajúci sa vizuálnym smogom s názvom *Reč mesta*. Od r. 2015 sa venuje vydávaniu periodika *Ta Take Town*, ktoré vychádza dvakrát ročne v jej rodnom meste Prešove. Periodikum sa venuje sa verejnému priestoru, architektúre a kultúre v meste Prešov. Časopis získal v r. 2018 Národnú cenu dizajn – za komunikačný dizajn. V r. 2018 vydala spolu s kolektívom knihu *Ta Take Mesto*, ktorá vychádza z konceptu novín. Kniha dokumentuje viaceré historické vrstvy architektúry v meste Prešov a ich previazanosť s kultúrnym životom mesta. Informovala prítomných, že minulý rok vyšla publikácia *Tam hore – nevypovedané príbehy o tatranských chatách* a podkapitolu Zbojnická chata ilustrovala.

Mgr. Natália Nosová, z Vojvodskej verejnej knižnice E. Smotku v Opole v Poľsku, ktorá pracuje ako grafická dizajnérka sa myslí, že na knihu sa zvyčajne nazerá ako na objekt, ktorý je primárne zdrojom informácií, ktorý pozostáva z niekoľkých strán spojených chrbtom a zabalených do obalu. O tom, či ide o vedeckú, beletriu alebo umeleckú knihu, rozhoduje obsah vo vnútri a vzhľad a tvar, ktoré spĺňajú alebo nespĺňajú estetické preferencie. Položila si otázku, či sa dá sa však kniha považovať za

---

umelecké dielo bez odkazu na jej obsah? O tom bola jej prezentácia s názvom „Kniha ako umelecké dielo“.

Mag. Jana Hoschek Hottstädter, z Vydavateľstva E.J. Publishing v Bratislave, charakterizovala svoje vydavateľstvo ako malé ale za to s veľkou vášňou pre krásne knihy. Uviedla, že ich hlavným zameraním je literatúra pre deti a mládež, aj keď ich portfólio sa stále rozširuje. Snažia sa vyrábať kvalitné knihy, krásne zvonku aj zvnútra. Spolupracujú s miestnymi spisovateľmi, ilustrátormi a grafickými dizajnermi. Okrem toho sama prekladá z nemeckého jazyka, edituje a príležitostne píše. Je autorkou knížiek *Cesta na svet*, *To sme my*, *Teperingo* a spoluautorkou knížky *Veronika z paneláku ide dobyť svet*.

MgA. Lukáš Tomek (Tomski & Polanski) je štúdio ilustrácie, ktoré tvorí Luke Tomski a Ilona Polanski a sídli v Prahe. Bolo založené v r. 2012 a sa zaoberá modernou ilustráciou. Štyri tvoriace ruky, výrazné farebné plochy, ľudské príbehy, humor a nekonečné množstvo hodín strávených s remeslom kreslenia, robí z tohto tímu oceňovaného predného výtvarníka pre všetky druhy ilustrovaných projektov. Štýl založený na výrazných farbách, všadeprítomných symboloch a originálnej digitálnej technike si našiel behom niekoľkých

rokov veľa priaznivcov z celého sveta, aj z radov klientov, ale aj z okruhu zberateľov alebo fanúšikov ilustrácie. Svoju prezentáciu nazval autor Workflow moderného ilustrátora.

Obohatením seminára **po obedňajšej prestávke** určite bol príspevok v podaní **Ing. Petra Valacha**. Venuje sa tvorbe grafických návrhov a spracovaniu publikácií odbornej literatúry, katalógov, výročných správ, kalendárov, novin, časopisov, návrhu logotypov pre domácich i zahraničných klientov. Je už našim dvorným grafikom (spolupracuje so ŠVK BB vyše 20 rokov). Za tému si určil Edukatívne knihy pre malé deti (pohľad na ich vývoj za posledné desaťročia). Uviedol, že tento vývoj je spojený s vývojom tlačiarenských technológií, ktoré rozšírili portfólio edukatívnych kníh. Znížila sa veková hranica cieľovej skupiny na 0 rokov, používajú sa materiály a presné technológie, ktoré v minulosti neboli dostupné alebo ich výroba by bola taká drahá, že titul by bol nepredajný. Zamyslel sa nad rozšírením portfólia edukatívnych kníh pre deti i nad tým aké tlačiarenské technológie sa v súčasnosti používajú.

Určite najmladšou prednášajúcou bola **Laura Bilíková**, ktorá študuje žurnalistiku na Karlovej univerzite a filmovú vedu na Masarykovej univerzite. Založila a niekoľko rokov viedla celoslovenský časopis mladých ľudí o umení a kultúre s názvom HMOTA. Práve o ňom bola reč. Ako uviedla, HMOTA je premenlivá, preto sa z čísla na číslo mení aj vizuál časopisu. Zdôraznila, že od atmosféry a nálady aktuálneho ročného obdobia sa odvíja každé vydanie štvrťročníka. Od výberu farebnej

---

palety až po grafické elementy, ktoré sú ušité „na mieru“ každému číslu špeciálne. Zdôraznila, že samostatnou kategóriou je dynamické logo navrhnuté dizajnérom Michalom Rafajom, ktoré reprezentuje, ako nás HMOTA kreatívne spája.

Na seminári vystúpil aj **Adam Berka**, ktorý je zakladateľom kníhkupectva a antikvariátu so zameraním na knihy a časopisy o umení, dizajne a architektúre (82 book & design shōp), ktoré si zakladá na pestrosti a jasnosti. Zamyslel sa vo svojej prezentácii nad slovom dizajn a predovšetkým nad dobrým dizajnom. Myslí si, že dizajn je navrhovanie a je výsledkom ľudskej práce. Je presvedčený, že 5% dizajnu vplýva na predaj knihy. Uviedol, že návrh knihy predstavuje veľké množstvo problémov či už umelecký, ekonomický, etický (aby sme čo najmenej prispeli k znečisteniu planéty a pomáhali vytvárať priaznivé podmienky pre život alebo obchodný).

V r. 2017 vydal prvú knihu – *Ilustrovanú Ústavu Slovenskej republiky*. Poslednou autorskou knihou z jeho dielne je Štefánik – *Muž činu*, ktorej som aj autorom.

Za ŠVK BB vystúpila **Mgr. Monika Danková, PhD.** pracovníčka Oddelenia výskumu a bibliografie s príspevkom s názvom *Vydavateľské aktivity knižníc rezortu kultúry ako výstup ich vedeckovýskumnej činnosti*, ktorý pripravili spolu s **PhDr. Oľgou Doktorovou**, vedúcou odboru riaditeľky. Vo svojom príspevku sa zamerala na edičnú činnosť a prezentáciu vlastných titulov knižníc, ktorých zriaďovateľom je MK SR. Vydávanie publikácií je závislé od celého radu faktorov a súvislostí, ktoré podrobne rozobrala. Podrobne rozobrala výstupy edičnej činnosti nasledovných

knižníc, ktorých zriaďovateľom je Ministerstva kultúry Slovenskej republiky (MK SR): Slovenská národná knižnica (SNK), Univerzitná knižnica (UK) v Bratislave, Štátna vedecká knižnica (ŠVK) v Košiciach, Prešove a v Banskej Bystrici a Slovenská knižnica pre nevidiacich Mateja Hrebendu v Levoči. (zväčša na základe ponukových katalógov). V závere svojho vystúpenia uviedla, že edičná a vydavateľská činnosť knižníc v zriaďovateľskej pôsobnosti MK SR je taká široká téma, ktorá by mohla byť samostatnou náplňou ďalšieho ročníka seminára TLIB. Uvidíme...

Cieľom podujatia bolo priniesť nové, inovatívne prístupy tvorcov kníh – grafických dizajnérov, typografov, ilustrátorov, kníhviazačov a kreatívcov či marketérov. Ale aj niečo o nich, o ich osude, o ich spolupráci so špičkovými slovenskými, českými aj európskymi spisovateľmi, básnikmi, výtvarníkmi, vedcami... Taktiež priniesť pohľad na digitálny ekvivalent tlačenej knihy – e-knihu či audioknihu. Dúfame, že sme tento cieľ naplnili. Odborným garantom podujatia bola Blanka Snopková, riaditeľka ŠVK v Banskej Bystrici. Podujatie podporili MK SR, SAK a SSKK. **Vydanie tlačenej zborníka zo Tlib 2020 predpokladáme najneskôr koncom tohto roka.**

Pevne veríme, že sa nám podarí aj na budúci rok v zdraví zorganizovať ďalší ročník Tlibu, ktorý prebehne opäť celý „naživo“ bez obmedzení!

Ing. Ivana Poláková, PhD.

Štátna vedecká knižnica v Banskej Bystrici

Foto: Marek Durdiak

ZAHRANIČNÁ SPOLUPRÁCA / INTERNATIONAL COOPERATION

MOJE HELSINSKÉ KNIŽNICE/ MY HELSINKI LIBRARIES

PhDr. Ludmila Čelková
l.celkova@chello.sk

Abstract: *The life of a university student depends on education, and therefore also to libraries. In the following interview, we bring you the experience of a student of the Faculty of Law of the Charles University with university and public libraries in Finland.*

Keywords: *Erasmus program, Helsinki Libraries, National Library of Finland*

Kľúčové slová: *program Erasmus, Helsinské knižnice, Fínska národná knižnica*

Vypočuť si nadšené slová vysokoškoláka o knižnici, nebýva každodennou samozrejmosťou. Preto ma upútali postrehy **Patrika Gábora**, poslucháča 2. ročníka Právnickej fakulty UK, ktorý sa tohto roku v rámci programu Erasmus + dostal na univerzitu do Helsínk (University of Helsinki).

Najskôr som však chcela vedieť aj čosi o jeho

vzťahu ku knihám a knižniciam. Prezradil, že s knihami vyrastal od mala – najskôr mu čítali, potom ho vodili do knižnice, neskôr zažil aj Noc s Andersenom v Knižnici Ružinov. Čím však bol starší a potreboval do školy nejakú literatúru, už to také jednoduché nebolo: knihy boli vypožičané, stratené alebo jednoducho neboli. Tak sa od knižníc pomaly

Knižnica Helsinskej univerzity - schody

V študovni Knižnice Helsinskej univerzity

a iste vzdaloval, hľadal „súkromné zdroje“. S ich využívaním vydržal doteraz, hoci exkurzia pred maturitou do Univerzitnej knižnice v Bratislave ukázala perspektívu. Na vysokú

Fínska národná knižnica

školu nastúpil v covidovom období a život sa stal online. Knižnice opäť ostali bokom, občas kúpa zásadných publikácií a naďalej fungujúce „súkromné zdroje“. Po únavnom online období mu príchod do Fínska všetko zmenil: vyučovanie normálne, osobne spoznával kolegov, pedagógov. Zrazu sa pred nim otvoril nový svet a v ňom objavil neopakovateľný a užitočný svet knižníc.

• *Aké bolo teda stretnutie s helsinskými knižnicami?*

Musím začať od začiatku. V prvý týždeň nás (študentov programu Erasmus +) rozdelili do skupín po asi 15-tich. Každá mala dvoch „vedúcich“ z domácich poslucháčov z našej hosťovskej univerzity. Vďaka nim sme získali základné informácie o Fínsku, meste, systéme štúdia, ako aj praktické rady o univerzitnom komplexe a, samozrejme, o knižniciach.

V Helsinkách je veľa knižníc. Nás sa týkali mestské a univerzitné knižnice, ktoré sú všade, kde sú kampusy Helsinskej univerzity.

• *Ktoré knižnice najviac využívaš?*

Najviac využívam *Knižnicu Helsinskej univerzity*. Vstup je zdarma na knižničný preukaz a ten nás oprávňuje požičať si akúkoľvek knihu: musíme si naskenovať samoobslužne jej čiarový kód a následne svoj preukaz. Vzápätí sa knižka odblokuje a už pri odchode „nepípame“. Ak nevieme nájsť nejakú knihu, alebo nie je vo voľnom výbere, treba ju hľadať v online databáze. Tam si ju rezervujeme a knihovníci ju pomerne rýchlo nachystajú (nie až o dve hodiny, nie zajtra, alebo až o niekoľko dní). Niektoré knihy, najmä tie vzácnejšie, sú prístupné rovnako, ale môžu sa študovať len v knižnici, prípadne odfoťiť, naskenovať to, čo treba.

Väčšina titulov je dostupná aj online. Ešte väčšia časť prameňov, predovšetkým odborných a vedeckých článkov, je iba online. Vzdialeným prístupom vďaka univerzite a jej knižnici máme prístup k špičkovým publikáciám, ktoré sú od nás len na pár klikov na klávesnici.

Knižnica Helsinskej univerzity má viacero pobočiek. Osobne som navštevoval iba jej hlavnú budovu – také kráľovstvo kníh na siedmich poschodiach určených pre používateľov s minimalistickou fínskou modernou architektúrou. V knižnici sa nachádzajú študovne, kde si možno rezervovať online zdarma obľúbené miesto (napr. moje bolo s výhľadom na biely chrám s majestátnymi kupolami). Samozrejme, sú tam sú tam mnohé voľné miesta na sedenie, pohovky, stoly a stolíky. Tu patrí ku kultúrnemu zvyku sedieť

medzi ostatnými a byť v prostredí, kde každý pracuje na niečom svojom. Človek má pokoj, ale zároveň nie je sám.

V knižnici sú tiež prístupné kopírky a tlačiarne pre študentov. Tie sú spolpatnené, ale ide len o malú sumu za spotrebovaný materiál. Rovnako sú voľne dostupné počítače, ktoré si môžete požičať aj domov. Tak ako knihu, viete si požičať notebook. Priznám sa, túto službu som osobne nevyužil, lebo som to nepotreboval, ale viem od kolegov, že si ju pochvalovali. Podľa údajov z r. 2021 knižnica sprístupňuje 22 740 elektronických akademických periodík, 997 770 e-books a 42 600 metrov políc s tlačnými dokumentmi.

S touto knižnicou úzko súvisí aj neďaleká *Fínska národná knižnica*. Nachádza sa v historickej budove s nádhernou architektúrou.

Do roku 2010, kým dokončili novostavbu

V študovni Fínskej národnej knižnice

vyššie spomínanej knižnice, to bola hlavná budova Knižnice Helsinskej univerzity. Návštevníka v tejto „starej budove“ doslova obklopuje história. S úctou vždy vyťahujem z regálov zaujímavé tituly. Posledne som si napríklad listoval v lodnom denníku slávneho portugalského moreplavca Magalhaesa. Nebol to síce originál, iba kópia v holandčine, ale aj tak to bol neobyčajný zážitok. Väčšina kníh a iných dokumentov je však uložená v podze-

mí v *Kirjaluo* teda „knižnej jaskyni“. Všade v knižnici možno študovať a, samozrejme, všade sú ochotní knihovníci za informačnými pultmi.

• **Máš ešte nejakú zaujímavosť?**

Áno. Musím spomenúť ešte *Helsinské mestské knižnice*, ktoré sú vo viacerých budovách. Jednoznačne najdominantnejšia je budova pri hlavnej železničnej stanici v Helsinkách – *Oodi*. To je priam architektonické dielo (cena bola 98 mil. eur), ktoré neplní iba funkciu knižnice, ale je všestranným kultúrnym centrom.

Na treťom poschodí ozaj obrovskej modernej budovy sú regály s voľným výberom kníh (webová stránka uvádza 100 tisíc kn. j.), ďalej je tu kaviareň, detský kútik, informačný pult, stoly a stoličky na štúdium aj čítanie, kreslá s výhľadom na námestie a koncertnú sieň. To všetko v jednom obrovskom otvorenom priestore. Na druhom poschodí sa okrem študovní, malých i veľkých zasadačiek, nachádza aj priestor s pohodlnými kreslami na štúdium, 3D tlačiarne, veľkoformátová tlač, normálne tlačiarne, šijacie stroje, plne zariadená kuchyňa, mikroskopy a rôzne chemické zariadenia, 3D tablety, počítače, herné miestnosti s Xbo-

Budova OODI

xom, Play station VR a pod., ako aj informačný pult, kde môžete požiadať o pomoc, či požičať si hudobné nástroje, ktoré môžete použiť v plne zariadených profesionálnych štúdiách na tvorbu hudby. Mám osobnú skúsenosť – požičal som si tu husle. Samozrejme, nechýba tu ani fotografické štúdio. Na prízemí je veľké informačné centrum, kaviareň a malé kino.

Všetko je prístupné s knižničným preukazom, ktorý je zdarma. Stačí, ak preukážete svoje bydlisko v Helsinkách. S knižničným preukazom si požičiate knihy, rezervujete študovne a využívate dostupné služby. Všetko je síce zdarma, ale za spotrebovaný materiál sa platí.

• Čo ťa milo prekvapilo?

Skutočnosť, že pri vstupoch do knižníc od vás nič nepýtajú (čiže ak si nepožičiavam, môžem sa tulať po knižnici bez preukazu). Pre každého je v knižnici miesto, treba si ho len nájsť podľa toho, či chce čítať, študovať alebo relaxovať. Preto, keď ma prišli navštíviť kamaráti, mohli sa voľne pohybovať po priestoroch

knižnice a nájsť si voľné miesto a posediť si či listovať v zaujímavých tituloch. Musím priznať, že som sa v mrazoch počas zimy veľmi rád počas akejkoľvek prestávky cez vyučovanie uchýlil do knižnice. Fascinovalo ma, že zo stanice metra som „suchou nohou“ a výťahom mohol priamo vojsť do budovy Knižnice Helsinskej univerzity.

Samozrejme, stále som očarený krásnymi a účelovými budovami, priestormi a tým, ako môžu byť knižnice zároveň priestorom na vzdelávanie, stretávanie sa, oddychové čítanie, relax. Kvalitné fondy, prehľadné orientačné systémy, výborné služby, databázy, v ktorých som sa vedel bez akejkoľvek „predprípravy“ z domu zorientovať a bez problémov nájsť hocijaký prameň a ešte k tomu vládni, ústretoví, všade prítomní knihovníci – to je môj najväčší zážitok. Iste, okázala budova s kaviarňami a inými doplnkovými službami je super, ale tu je to všetko ku knižnici navyše. Myslím, že na helsinské knižnice budem ešte dlho spomínať a najmä po návrate domov mi asi budú aj chýbať.

OODI - jeden z interiérov

MESIAC AUTORSKÉHO ČÍTANIA ZAOSTRIL NA ISLAND/ MONTH OF AUTHOR READING FOCUSED ON ICELAND

Ing. Viera Ristvejová,
Knižnica pre mládež mesta Košice
viera.ristvejova@kosicekmmk.sk

Abstract: *The Month of Author Reading is the largest Central European festival of its kind returned to Košice after a two-year break. In LitPark, a branch of the Košice Youth Library, he gradually introduced authors and their latest literary works. However, he primarily focused on getting to know Iceland, a magical country and its extraordinary creators.*

Keywords: *reading, books, Košice, festival, culture, literature, writers*

Kľúčové slová: *čítanie, knihy, Košice, festival, kultúra, literatúra, spisovatelia*

NÁVRAT FESTIVALU DO KOŠÍC POTEŠIL

Otvorenie košickej časti festivalu Mesiac autorského čítania s hosťujúcou krajinou Islandom prebiehalo 3. júla 2022. Svojou účasťou ho prišla podporiť početná skupina literárnych nadšencov. Či už ich prilákali zvučné mená, overená kvalita podujatia alebo dvojročná absencia podujatí tohto druhu v meste, podstatné zostáva, že už úvodnej literárnej dvojici, Milanovi Kolcunovi známemu organizátorovi

potuliek históriou mesta a Jónovi Gnarrovovi, islandskému komikovi, hercovi, muzikantovi a bývalému starostovi hlavného mesta Islandu, sa podarilo vzbudiť záujem dozvedieť sa o slovenskej, českej a islandskej literatúre viac.

Nás, organizátorov košickej časti festivalu, to samozrejme potešilo a spokojnosť umocnil fakt, že v publiku sedel ne jeden festivalový nováčik. Jednoducho návrat festivalu do Košíc potešil.

KOŠICE SLÁVILI SVOJ DESIATY ROČNÍK S ISLANĎANMI

Festival mal aj tentokrát ponúknuť to najlepšie zo súčasnej literárnej scény zúčastnených krajín. Podarilo sa. Knižnica v termíne do 17. júla 2022 privítala významné osobnosti, reprezentujúce rôzne životné osudy, túžby a umelecké smerovania. Čítalo sa a veľa rozprávalo, o všeličom. Stretnutia prebiehali v príjemnej komornej atmosfére knižnice a vďaka zručným moderátorom často poodhalili menšie i väčšie tajomstvá zo života autorov, o ktorých by ste sa z internetu nedozvedeli.

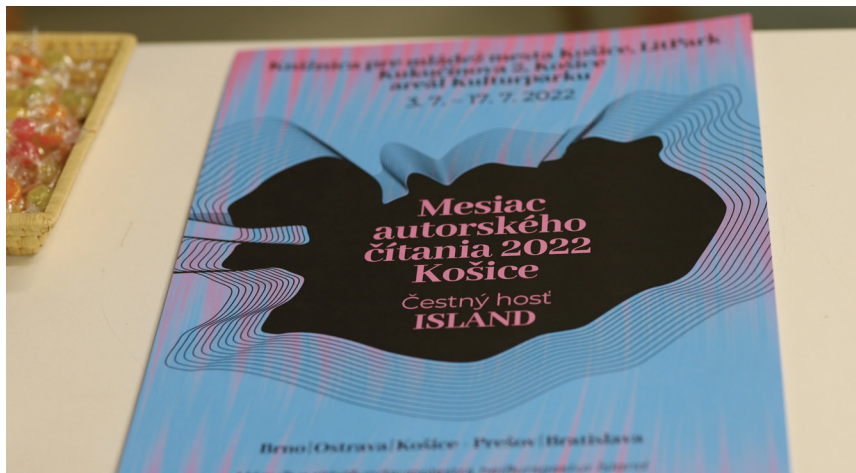
Zostaviť však relevantný rebríček obľúbencov publika si netrúfnem. Pokúsim sa preto sprostredkovať aspoň krátky individuálny výber a zopár tipov si „vypožičiam“ od kolegov, knihovníkov, zamerajúc sa na autorov hostujúcej krajiny. To ale v žiadnom prípade neznamená, že by zastúpenie domáce línie bolo účastnícky menej zaujímavé. Mená ako Dominika Moravčíková, ktorá sa ponáhľala do Košíc

priamo z festivalovej Pohody, aby po prvýkrát čítala z novej zbierky básní, či Dora Kaprálová alebo košická rodáčka Tina Vander Holland, boli pre čitateľov rovnakým lákadlom.

ISLANĎANIA, REKORDÉRI V PÍSANÍ

Možno ste zachytili informáciu, že Islandčania sú svetovými rekordérmi, čo sa písania týka. V tejto krajine s čosi približne 370 tisícmi obyvateľmi, (na porovnanie je to asi jeden a pol-krát tolko, ako majú Košice), sa každý desiaty obyvateľ môže pochváliť aspoň jednou napísanou knihou. Hlavní organizátori festivalového programu preto mali z čoho vybrať a výber urobili excelentný. Pricestovali výnimočné literárne osobnosti. Z nich si vyberám ako prvého Jóna Gnarra, spomínaného v úvode.

Človeka s pohnutým detstvom a až neuveriteľne pestrým osobným a profesijným životom. Zlomové obdobia života zachytáva v biografickej trilógii. Spomienky na atypické detstvo a dospievanie poznačené zlou diagnostikou a liečbou na psychiat-

---

rii opisuje v knihách Indián, Pirát a Vyvrhel. A cestu od založenia strany s nie práve najskromnejším názvom Najlepšia strana cez volebný súboj, ktorý sa odohrával najmä na Facebooku, YouTube a blogoch, až k víťazstvu vo voľbách zase v knihe Ako som sa stal primátorom Reykjavíku. Publiku odprezentoval staroseverskú tvorbu spevom úryvku z Völuspy, predstavujúc tak severskú mytológiu cez zbásnený príbeh o stvorení sveta, blížiacom sa konci a znovuzrodení.

Ako druhú zo svojho výberu spomeniem výnimočnú a veľmi skromne pôsobiacu Elizu Reid, rodenú Kanadanku, ktorá sa počas štúdií histórie v Oxforde zoznámila so svojim nastávajúcim manželom. Vtedy nemohla tušiť, že sa jedného dňa jej manžel stane prezidentom Islandu a ona, imigrantka z malého kanadského mesta, prvou dámou krajiny.

Jón Gnarr

Svoje postrehy a bohaté životné skúsenosti sa rozhodla zachytiť v knihe Tajomstvo islandských žien. Tú odborne zamerala na rozhovory s výnimočnými ženami a na diskusiu o tom aké to vôbec je pohybovať sa vo svete ako žena. Do tretice spomeniem Hugleikura Dagssona, majstra kresleného a naozaj výnimočne čierneho humoru, ktorého vystúpenie sprevádzal smiech, no aj pobúrenie. Svojím prejavom a ukážkami tvorby, možno až príliš tvrdej a pikantnej, si získal tú modernejšie zmýšľajúcu a mladšiu časť publika, ktorá berie veci s nadhľadom.

Moja štvorka patrí Bergsveinnovi Birgissonovi, zaniietenému folkloristovi s doktorátom z nórskej filológie, viacnásobnému nominantovi na rôzne literárne ceny, napríklad na cenu islandskej literatúry, cenu severskej rady, Bragiho ceny za literatúru faktu. Jeho dávnny predok patrili

Eliza Reid

---

k vôbec prvým kolonizátorom Islandu. Birgisson tomu venoval dôkladný výskum a výsledky svojho bádania zhrnul v príbehu Hľadanie Čierneho Vikinga. Napriek tomu, že Birgisson žil skoro dvadsať rokov v Nórsku a písal po nórsky, (tu stojí za zmienku, že bol nórsnym kráľom pasovaný za rytiera 1. rádu), na Islande ho považujú za jedného z najuznávanejších domácich autorov. Tvorbu predstavil čítaním ukážky z ocenenej knihy Odpoveď na list od Helgy, ktorá má aj filmovú podobu. Jeho vystúpenie sa stalo pre návštevníkov možno ešte o čosi atraktívnejším prítomnosťou životnej partnerky Steinunn Ólíny Þorsteinsdóttir, známej televíznej a divadelnej herečky a rovnako spisovateľky. Päťkou je Kristín Ómarsdóttir, jedna z najoceňovanejších islandských spisovateľiek svojej generácie, ktorá sa okrem písania venuje výtvarnému a vizuálnemu umeniu, a šestkou Jón Mag-

Jón Magnús Árnarsson

nús Árnarsson, jeden z umeleckých riaditeľov Fringe Festivalu, šampión v slam poetry, venujúci sa populárnemu stand-upu v angličtine. Tohto festivalového hosťa, bývalého rapera potešilo, že paralelne s jeho čítaním prebiehal v parku pred knižnicou koncert zoskupenia rapových kapiel WLVS live 003. Nikoho preto neprekvapilo, keď sa po skončení besedy ponáhlal práve tam.

Skončím šťastnou sedmičkou, ku ktorej mi nedá nezaraďiť Hallgrímura Helgasona, prozaika, básnika a úspešného výtvarníka, ktorý svoje výtvarné diela vystavoval v New Yorku či Paríži a medzinárodný úspech si vyslúžil aj filmovaným románom 101 Reykjavík s Victoriou Abril v hlavnej úlohe. Vo svojom vystúpení potešil taktiež krátkou autorskou prezentáciou obrazov, prostredníctvom ktorých sa často vyrovnáva i so životnými traumami.

Pokračovať by som mohla takto ďalej a za-

Hugleikur Dagsson

staviť sa až na čísle 16, lebo presne toľko autorov z Islandu k nám zavítalo. Stále by bolo o čom písať. O zaujímavostiach z dávnej histórie, o sile politiky, o divokej kráse Islandu, o bolestiach aj radoostiach, nielen tých knižných hrdinov. V každom príbehu, knižnom či osobnom, bolo čosi, čo zaujalo, fascinovalo i pobavilo. A môže-

me len hádať, koľko sa ich ešte stále ukrýva alebo práve rodí v mysliach autorov a čaká na príležitosť dostať sa na papier. Za čitateľov verím, že veľa.

Čo dodať na záver? Bolo to skvelé a obohacujúce. A zaručene to také bude aj nabudúce. Prídu Nóri, tajne dúfame, že aj veľký Jo Nesbo.

PERSONÁLIE

VEREJNÁ KNIŽNICA MIKULÁŠA KOVÁČA V BANSKEJ BYSTRICI NEZABÚDA NA VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI / THE PUBLIC LIBRARY OF MIKULÁŠ KOVÁČ IN BANSKÁ BYSTRICA DOES NOT FORGET IMPORTANT PERSONALITIES

BBSK – Verejná knižnica Mikuláša Kováča (VKMK) a Odbočka Spolku slovenských spisovateľov si pripomenuli životné jubileum (80. výročie narodenia) vysokoškolskej pedagogy a literárnej historičky Brigity Šimonovej 25. mája 2022 na podujatí vo VKMK – pobočke Fončorda.

Pri tejto príležitosti knižnica spracovala a vydala jej osobnú personálnu bibliografiu, ktorá je ďalším pekným počinom vo vyda-

vateľskej činnosti knižnice (autor: Katarína Donovalová, 2022, vyd. DALI s.r.o.).

Autorka bibliografie Katarína Donovalová v personálnej bibliografii okrem informácií týkajúcich sa jej súkromného života sústredila množstvo faktografických údajov z literárnej, vedecko-výskumnej, expertíznej, posudzovateľskej a redakčnej činnosti. Mapuje aj tvorivé aktivity spisovateľky, dramaturgyčky, scenáristky, režisérky študentského divadla

KNAP, predsedníčky v rôznych odborných porotách na celoštátnych súťažných prehladkach v umeleckom prednese poézie a prózy. Veríme, že prostredníctvom bibliografie sa nám podarilo vytvoriť pre verejnosť kompaktný a inšpiratívny obraz jej života a diela.

Jubilantka Brigita Šimonová (8. 1. 1942)

Je vysokoškolská pedagogička a literárna historička, sestra básnika, germanistu a prekladateľa Ladislava Šimona. Narodila sa v Banskej Bystrici.

Pani prof. Brigita Šimonová patrila a patrí k neúnavným organizátorom kultúrno-spoločenského života v Banskej Bystrici a okolí. Roky svojho profesionálneho života venovala výchove a vzdelávaniu mladej generácie ako vysokoškolská pedagogička. Mladej generácii svojich žiakov odovzdávala najmä lásku k literatúre – písanému slovu a divadelnému umeniu. Vychovala viaceré generácie pedagógov.

Svojimi aktivitami v oblasti literatúry, umenia a vysokého školstva výrazným spôso-

Brigita Šimonová - Personálna bibliografia - prebal knihy

Slávnostné uvedenie knihy

---

bom reprezentovala Mesto Banská Bystrica, ale i celý Banskobystrický kraj a prispievala k jeho zviditeľňovaniu a šíreniu dobrého mena doma i v zahraničí.

V máji 2022 si prevzala z rúk predstaviteľov Banskobystrického samosprávneho kraja (BBSK) ocenenie: KVET KULTÚRY A UMENIA 2022, ako poďakovanie výnimočným ľuďom, ktorí sa podieľajú na šírení a rozvíjaní kultúry v Banskobystrickom kraji (po 9 ročnej odmlke).

Na umelcom podujatí (25. 5. 2022) sa moderátorka Soňa Šóky snažila v rozhovore s hostkou vyzdvihnúť najzaujímavejšie milníky z jej osobného i pracovného života a vyskladať tak zaujímavú mozaiku jej aktív naplnených činorodou prácou na poli literárneho diania, divadla, vysokého školstva a osvetu.

Podujatia sa zúčastnili zástupcovia BBSK: Mgr. Peter Černek – vedúci oddelenia kultúry a Mgr. Mária Šajgalíková, Ing. Jana Očenášová – vedúca oddelenia kultúry Mesta Banská Bystrica, zástupcovia Univerzity Mateja Bela (UMB), bývalí študenti, kolegovia a spolupracovníci pani profesorky Šimonovej, priatelia, známi a zástupcovia kultúrnych inštitúcií.

Niektorí z nich v rámci vstupov spomínali na spoločne prežité roky, zážitky zo študentského divadla KNAP, ktoré pani Šimonová dlhé roky viedla ako režisérka, dramaturgička a scenáristka, či roky prežité na Pedagogickej fakulte UMB, kde pani prof. Brigita Šimonová dlhé roky pôsobila.

Úprimné a emotívne vyznania z úst bývalých študentiek, kolegyň a priateľiek Mgr. Evy Pršovej, PhD. či PaedDr. Slavomíry Očenášovej-Štrbovej, PhD. boli kultivovaným doplnením moderátorského slova

a vyskladaním celej mozaiky o ľudskosti, pedagogickom poslaní a umeleckom prínose pani prof. Šimonovej na poli „literatúry, kultúry a umenia“.

Za Odbočku Spolku slovenských spisovateľov vystúpila jeho tajomníčka PaedDr. Jana Borgulová, ktorá vyzdvihla dlhoročnú spoluprácu v oblasti literárneho diania, záujmovej umeleckej činnosti a celkového prínosu pre rozvoj umenia a literatúry v našom kraji.

V umeleckom programe sa predstavili mladí úspešní recitátori: Max Hudec (poézia) s básňou od Valentína Šefčíka: Ticho a Hanka Danišová s prózou Roalda Dalha: Cesta do neba. Obaja sú víťazmi literárnych súťaží: Hviezdoslavov Kubín, Sládkovičova Radvaň, Kováčova Bystrica, Sládkovičova Lipa a pravidelne sa zúčastňujú a súťažia na vyššie menovaných literárnych súťažiach.

Sprijemnením podujatia bol i hudobný program v podaní akordeonistu Martina Kamenského, študenta 6. ročníka Konzervatória Jána Levoslava Bellu v Banskej Bystrici. Bibliografiu pokrstila PaedDr. Jana Borgulová – tajomníčka Odbočky Spolku slovenských spisovateľov, symbolicky zeleným hráškom.

Ako knižnica sme hrdí na to, že aj takými to podujatiami si pripomíname významné osobnosti mesta Banská Bystrica a nášho kraja, ktorí svojimi celoživotnými aktivitami prispeli k jeho zviditeľňovaniu doma i v zahraničí.

Vydanie novej personálnej bibliografie finančne podporili: Fond na podporu umenia a Mesto Banská Bystrica.

*Mgr. Soňa Šóky, PhD.
Verejná knižnica Mikuláša Kováča
manazer@vkmk.sk*